

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

**KARGO HİZMETİ VEREN ŞİRKETLERDE ÇALIŞANLARIN
ÇALIŞMA KOŞULLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ
PROGRAMLI TEFTİŞİ SONUÇ RAPORU**

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

**KARGO HİZMETİ VEREN ŞİRKETLERDE
ÇALIŞANLARIN ÇALIŞMA KOŞULLARININ
İYİLEŞTİRİLMESİ PROGRAMLI TEFTİŞİ
SONUÇ RAPORU**

2014, Aralık

K. Atatürk

ÖNSÖZ

Ulaştırma sektörü, mal akışlarının düzenlenmesi sürecinde sürekliliğin sağlaması ve istihdam yaratıcı olması nedeniyle ekonomik büyüme açısından önemli sektörlerden biridir. Bu sektör içinde yer alan kargo taşımacılığı ve lojistik hizmetleri ise 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve İş Kolları Yönetmeliğinde "Taşımacılık" ile "Deniz Taşımacılığı, Ardiye ve Antrepoculuk" iş kolları içinde yer almaktadır. Bu nedenle taşıma hizmetleri genel olarak ulaştırma olarak isimlendirilmektedir. Bakanlığımız tarafından yayımlanan sendikaların üye sayılarına ilişkin 2013 yılı Temmuz ayı istatistik verilerine göre, 11.628.806 sigortalı işçiden 69.664 işçinin taşıma işkolunda, 147.244 işçinin ise gemi yapımı ve deniz taşımacılığı işkolunda çalıştığı görülmektedir. Taşıma işkolunda çalışan işçilerden 40.267 işçinin, gemi yapımı ve deniz taşımacılığı işkolunda ise 10.042 işçinin sendika üyesi olduğu bilinmektedir. İstatistiki rakamlara göre, bu sektörde çalışan sendika üyesi işçilerin %99'unun kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştığı, özel sektör işyerlerinde ise sendikal örgütlenmenin yok denecek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Kargo sektörü, işin niteliğinden kaynaklanan yoğun çalışmanın olduğu bir hizmet sektörü olması; kayıt dışılığın yoğun olduğu, haftalık kanuni çalışma süresinin üzerinde çalışıldığı, hafta tatili ve dinlenme hakkının ihlal edildiği, fazla çalışma, ulusal bayram ve genel tatil çalışma ücretlerinin düzenli ödenmediği, yıllık ücretli izinlerin yasaya aykırı kullandırıldığı v.b. durumlar ile çalışanların iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik hakkı ve ücretinin ödenmemesi yönündeki şikayet ve ihbarlar nedenleriyle Bakanlığımız tarafından "Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi" Programlı Teftişi planlanmıştır.

Bu kapsamda, çalışma hayatında önemli bir rol üstlenen kargo sektöründe yaşanan sorunlar kaynağında tespit edilmiş, bireysel haklara ilişkin mevzuata aykırı uygulamalar teftiş sürecinde giderilmeye çalışılmış, sosyal taraflar ve sektör temsilcileri ile görüşmeler sağlanarak çalışma koşullarının düzeltilmesi amacıyla çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Söz konusu programlı teftişin, kargo sektöründeki işveren ve çalışanlarına katkı vermesi, ayrıca çalışma hayatının sorunlarının sosyal taraflarla birlikte çözüm arayışının önemli bir adımı olarak değerlendirilmesi temennimizdir.

TEŞEKKÜR

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının teftiş birimi olarak faaliyet gösteren İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, çalışma mevzuatının uygulanması, çalışma şartlarının iyileştirilmesi, iş sağlığı ve güvenliğin gözetilmesi ile çalışma barışının sağlanması amacıyla Türkiye genelinde kurulu bulunan beş Grup Başkanlığı aracılığıyla çalışma hayatının denetimi ve teftişini gerçekleştirmektedir.

Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi, kayıt dışı istihdamın önlenmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş mevzuatının genel hükümlerinin işyerlerinde hayata geçirilmesi, bu çerçevede işverenler arasında haksız rekabetin oluşmasının önlenmesi ve sosyal tarafların bilgilendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Teftiş dışı faaliyetler olarak; denetimlerde tespit edilen aykırılıklarla ilgili bilgilendirme toplantıları düzenlenmiş, gerek işyerlerinde gerekse çeşitli kuruluşların toplantı salonlarında planlı bir şekilde toplantılar düzenlenerek işverenlere ve işçilere 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili mevzuat hakkında bilgi verilmiştir. Teftişlerde tarafların bilinçlendirilmesi yoluyla eksikliklerin giderilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, İş Teftiş Ankara Grup Başkanlığınca 9 ilde 4.569 (asıl-alt işveren) işyerinde, 29.785 işçiye ulaşılmış ve çalışma barışını tesis etmeye yönelik teftişler gerçekleştirilmiştir.

2014 yılı Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi'nin hazırlanmasında ve yürütülmesinde katkı sağlayan İş Başmüfettişleri, İş Müfettişleri ve İş Müfettişi Yardımcılarına, sosyal taraflara, verilerin sağlanmasında yardımcı olan kurum ve kuruluşlar ile meslek örgütlerine teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

1.BÖLÜM

TEFTİŞ PROGRAMININ TANITIMI

1.1.Teftiş Programının Adı	13
1.2.Gerekçesi	13
1.3.Amacı	14
1.4.Kullanılan Yöntem	15
1.5.Öncelikli Riskler	15
1.6.Öncelikli Risk Grupları	15
1.7.Teftişin Yapıldığı İller ve Süreleri	16
1.8.Teftişin Yapıldığı İşkolu ve Meslek Kolu	16
1.9.Teftişin Yapıldığı Alan ve İşyerleri Hakkında Bilgiler	16

2.BÖLÜM

TEFTİŞ PROGRAMINDA TESPİT EDİLEN HUSUSLAR

2.1.İşyerlerine İlişkin Tespitler	23
2.1.1.İşyeri Ölçekleri	23
2.1.2. İşin Niteliği ve Kurulu Oldukları İller	24
2.1.3. Toplu İş Sözleşmesi Uygulaması	26
2.2.İşçilere İlişkin Tespitler	26
2.2.1. İşçilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	26
2.2.2.İş Sözleşmesi Türlerine Göre İşçi Dağılımı	27
2.2.3. İşçilerin Durumlarına Göre Dağılımı	27
2.2.4.İşçilerin Niteliklerine Göre Dağılımı	28
2.2.5.İşçilerin Kıdemlerine Göre Dağılımı	29
2.2.6. İşçilerin Ücret Ödeme Sistemlerine Göre Dağılımı	31
2.2.7. İşçilerin Aldıkları Ücretlere Göre Dağılımları	32
2.3.Noksanlık ve Mevzuata Aykırılıkla İlgili Tespitler	33
2.3.1.Noksanlıkların Konularına Göre Dağılımı	33
2.3.1.1.4857 sayılı İş Kanununa Göre Mevzuat İhlallerinin Dağılımı	33
2.3.1.1.1.Muvazaalı Alt İşverenlik	39
2.3.1.1.2.Geçici İş İlişisine Aykırılık	39
2.3.1.1.3.İş Sözleşmesi Türleri, Çalışma Koşullarına İlişkin Belge Yükümlülüğüne Aykırılık	39
2.3.1.1.4.Çalışma Belgesini Verme Yükümlülüğüne Aykırılık	40
2.3.1.1.5.Engelli İşçi Çalıştırma Yükümlülüğüne Uyulmama	40

2.3.1.1.6.Ücret ve Ücretin Ödenmesi	40
2.3.1.1.7.Ücret Hesap Pusulası	40
2.3.1.1.8.Fazla Çalışma, Fazla Sürelerle Çalışma ve Ücreti	41
2.3.1.1.9.Ulusal Bayram ve Genel Tatil Günleri Çalışması	41
2.3.1.1.10.Hafta Tatili ve Ücreti	41
2.3.1.1.11.Yıllık Ücretli İzin Hakkı ve İhlalleri	41
2.3.1.1.12.Ücretten İndirim Yapılmayacak Hallere Aykırılık	41
2.3.1.1.13.Çalışma Süreleri ve Düzenlenmesi	41
2.3.1.1.14.Postalar Halinde Çalışma Hükümlerine Aykırılık	42
2.3.1.1.15.Analık Halindeki Çalışma Hükümlerine Aykırılık	42
2.3.1.1.16.İşçi Özlük Dosyası	42
2.3.1.1.17.Çalışma Hayatının Denetimi ve Teftişi Hükümlerine Aykırılık	42
2.3.2.Noksanlıklarla İlgili Yapılan İyileştirmeler	43
2.3.3.İşçiler Yönünden Yapılan İyileştirmeler	45
2.3.4.İşçilere Ödemelerden Doğan Kamu Gelirleri	48
2.3.5.Teftiş Süresi İçinde Sigortalılığı Sağlanan İşçi Sayısı	49
2.3.6.Fiili Ücret - Kaydi Ücret Farkında Yapılan İyileştirmeler	49
2.3.7.Giderilmeyen Noksanlıklar ve Yapılan İdari İşlemler	49
2.3.7.1.Ödenmeyen İşçi Alacakları	49
2.3.7.2.İdari Para Cezaları	50
2.3.7.3. Suç Duyurusu ve İhbarlar	51

3. BÖLÜM

UYGULANAN TEFTİŞ DIŞI FAALİYETLER

3.1. Eğitim Faaliyetleri	55
3.2. Kurumlar Arası İşbirliği Faaliyetleri	55
3.3. Basın-Yayın Organları İle İşbirliği	58
3.3.1.Gazetelerden Örnek Haberler	59

4.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Sonuç	65
4.2.İşverenlerin ve Sosyal Tarafların Önerileri	67
4.3.Sorunlar ve Öneriler	67
4.3.1.Sektörde Teftiş Yapan İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri	67
4.3.2.Sektör/Alan Temsilcilerinin Önerileri	68

TABLULAR LİSTESİ

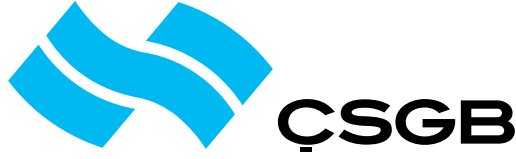
Tablo 1.1- Kargo Sektöründeki Şube, Kullanılan Araç ve İstihdam Edilen Sayısı	14
Tablo 1.2- Kargo Hizmeti Veren Şirketler	17
Tablo 2.1- Çalışan İşçi Sayısına Göre İşyeri Ölçekleri	23
Tablo 2.2- Teftişi Yapılan İşyerlerinin İllere Göre Dağılımı	24
Tablo 2.3- Teftişi Yapılan İşyerlerinde Ulaşılan İşveren ve İşçi Sayısı	25
Tablo 2.4- İşçilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	26
Tablo 2.5- İşçilerin İş Sözleşmesi Türlerine Göre Dağılımı	27
Tablo 2.6- İşçilerin Durumuna Göre Dağılımı	27
Tablo 2.7- İşçilerin Niteliklerine Göre Dağılımı	28
Tablo 2.8- İşçilerin Kıdemlerine Göre Dağılımı	29
Tablo 2.9- İşçilerin Ücret Ödeme Sistemlerine Göre Dağılımı	31
Tablo 2.10- İşçilere Ödenen Ücretlerin Dağılımı	32
Tablo 2.11- 4857 sayılı İş Kanununa Göre Mevzuat İhlallerinin Dağılımı	33
Tablo 2.12- İşçilere Yapılan İyileştirmeler	45
Tablo 2.13- İller İtibariyle İşçilere Yapılan İyileştirmeler-1	46
Tablo 2.14- İller İtibariyle İşçilere Yapılan İyileştirmeler-2	47
Tablo 2.15- Ödemelerden Doğan Kamu Gelirleri	48
Tablo 2.16- Sigortalılığı Sağlanan İşçi Sayısı	49
Tablo 2.17- Fiili Ücret - Kaydi Ücret Farkında Yapılan İyileştirmeler	49
Tablo 2.18- Ödenmeyen İşçi Alacakları	50
Tablo 2.19- Suç Duyurusu ve İhbarlar	51
Tablo 3.1- Kurum ve Kuruluşlar İle Bilgilendirme, Tanıtım ve Duyarlılaştırma Toplantıları	56
Tablo 3.2- Basın ve Yayın Organlarındaki Haberler	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1- Kargo Firmalarının Nitelikleri	24
Şekil 2.2- İşçilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal ve Yüzdesel Dağılımı	26
Şekil 2.3- İşçilerin Durumlarına Göre Sayısal Dağılımı	28
Şekil 2.4- İşçilerin Bölümlerine Göre Sayısal Dağılımı	29
Şekil 2.5- İşçilerin Bölümlerine Göre Yüzdesel Dağılımı	29
Şekil 2.6- İşçilerin Kıdemlerine Göre Sayısal Dağılımı	30
Şekil 2.7- İşçilerin Kıdemlerine Göre Yüzdesel Dağılımı	31
Şekil 2.8- İşçilere Ödenen Ücretlerin Sayısal Dağılımı	32
Şekil 2.9- Kamusal Ödemelerin Dağılımı	48

RESİMLER LİSTESİ

Resim 3.1- Kayseri İşveren Eğitimi	55
Resim 3.2- Kayseri Programlı Teftiş Tanıtım Toplantısı	56
Resim 3.3- Kayseri OSB Tanıtım Toplantısı	57
Resim 3.4- Kayseri OSB Tanıtım Toplantısı	57
Resim 3.5- Kayseri OSB İş Teftiş Tanıtım Toplantısı	59
Resim 3.6- Kayseri OSB İş Teftiş Tanıtım Toplantısı	60

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

1. BÖLÜM

TEFTİŞ PROGRAMININ TANITIMI

- 1.1. Teftiş Programının Adı
- 1.2. Gerekçesi
- 1.3. Amacı
- 1.4. Kullanılan Yöntem
- 1.5. Öncelikli Riskler
- 1.6. Öncelikli Risk Grupları
- 1.7. Teftişin Yapıldığı İller ve Süreleri
- 1.8. Teftişin Yapıldığı İşkolu ve Meslek Kolu
- 1.9. Teftişin Yapıldığı Alan ve İşyerleri Hakkında Bilgiler

1. BÖLÜM

TEFTİŞ PROGRAMININ TANITIMI

1.1. Teftiş Programının Adı

Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi

1.2. Gerekçesi

Gelişen teknoloji ve küreselleşme ile birlikte, taşımacılık sektörü de giderek önem kazanmıştır. Taşıma, sadece insanları değil aynı zamanda mal ve eşya ile haberin de coğrafi yer değişimini mümkün kılan bir faaliyettir. Taşıma sektöründe, üretim söz konusu olmasa da birçok üretim sektörünün verimliliği üzerinde etkiye sahip olan, birçok yan sektörün gelişmesine ve yeni istihdam olanaklarının oluşmasına katkı sağlayan emek yoğun bir hizmet sektörüdür.

Kargo taşımacılığı ise taşımacılık sektörünün içinden gelişerek başlı başına bir sektör haline gelmiştir. Teknoloji ile bilgiyi birleştiren kargo firmaları, küreselleşen dünya ekonomisine ayak uydurarak kargo taşımacılığının gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Kargo taşımacılığı, genel olarak “belirli bir sürede şehir içi, şehirlerarası ya da ülkeler arasında eşya ve emtia taşınması” şeklinde tanımlanmaktadır. Kargo sektörüne ilişkin yasal düzenleme 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu olup, bu kanunda kargo ve kargo işletmeciliği tanımlarına yer verilmiştir. Bu tanımlara bakacak olursak;

Kargo: Tek parçada en fazla yüz kilogramı geçmeyen genellikle ambalaj ve kap içerisinde olan küçük boyutlu koli, sandık, paket gibi parça eşya,

Kargo İşletmecisi: Bağımsız bir işyerinin kullanma hakkına sahip olan ve kargoyu teslim alarak kısa sürede gönderilene ulaştırmak amacıyla kendi gözetimi ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, aktarma ve gönderilene teslim gibi hizmetleri yerine getiren, taşımayı yapan ve bundan doğacak sorumluluğu üstlenen kişi” olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde karayolu (kargo dahil), demir yolu ve hava yolu taşımacılığı İş Kolları Yönetmeliğine göre 15 nolu “Taşımacılık” iş kolunda yer almaktadır. Türkiye’de kargo sektörü 1980’li yıllarda özellikle sanayi şehirlerinde acente yoluyla ve e-ticaret kapsamında hızlı büyüme göstermiştir. Kargo sektörüne ilişkin elde edilen veriler ışığında Türkiye genelinde şube ve kullanılan araç sayısı ile istihdam edilen işçilere ilişkin istatistikler şöyledir;

Yıl	Şube Sayısı	Kullanılan Araç Sayısı	İstidam sayısı (kişi)
2005	3.250	5.280	33.300
2008	4.045	13.000	41.000
2010	4.500	17.000	60.000
2012	9.700	20.100	89.000

Tablo 1.1- Kargo Sektöründeki Şube, Kullanılan Araç ve İstihdam Edilen Sayısı

Kargo sektöründe, gerek şube sayısı, gerek kullanılan araç sayısı gerekse sektörde istihdam edilen işçi sayısı bakımından sürekli bir artış yaşandığı görülmektedir.

Türkiye Kargo, Kurye ve Lojistik İşletmecileri Derneği (KARİD) tarafından hazırlanan sektör verilerine göre kargo sektörü kapsamında olan ancak daha küçük firmaların özelleştiği kurye-dağıtım, motorlu kurye gibi hizmetlerde ise Türkiye genelinde 2005 yılında 5.500, 2008 yılında 9.500, 2010 yılında ise 12.000 işçinin istihdam edildiği, 2005 yılında 625, 2008 yılında 900 ve 2010 yılında 1.100 şubenin hizmet vermiş olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu verilere göre gerek kargo taşımacılığında gerekse kargo taşımacılığının yan kolu olarak kabul edilen kurye hizmetlerinde önemli oranda istihdam yaratıldığı gözlemlenmektedir.

Bunun yanında, kargo sektörü teknolojik gelişme ve küreselleşmeye bağlı olarak e-ticaret (internet mağazacılığı) ile artan alım, satım ve tüketim ile nitelik değiştirmiştir. Bu durum, kargo hizmetinin kesintisiz, hızlı, kaliteli ve düşük maliyetli olmasına ilişkin beklentilerin artmasına neden olmuş ve sektörde hizmet veren kargo firmalarını işgücü maliyetlerinde tasarruf etmeye yöneltmiştir.

Ülkemizde kargo sektörünün önemli mesafeler alarak yoğun istihdam alanlarından biri haline gelmeye başlaması, emek yoğun bir sektör olması, sektöre özgü yasal bir düzenleme bulunmaması, sektördeki artan rekabetin işgücü maliyetleri üzerinden giderilmeye çalışılması, sektörle ilgili iş mevzuatına ilişkin şikayet ve ihbarların artması, işyerlerinde yapılacak olan programlı teftişlerle büyük kitlelere ulaşılacak olunması ve çalışma mevzuatına aykırılıkların büyük ölçüde düzeltilebilecek olunması nedenleriyle sektöre ilişkin programlı teftiş hazırlanmıştır.

1.3. Amacı

Kargo hizmeti veren işyerlerinde;

- İşyerlerinde yapılan çalışma ve ara dinlenme sürelerinin kanuni sürelerle çekilerek, mevzuata uygun hale getirilmesinin sağlanması,
- Ücret, fazla çalışma ücreti, ulusal bayram ve genel tatil günü çalışma ücretleri ile ilgili işçi alacaklarının ödettirilmesi,
- Dezavantajlı grupların korunması,
- Yıllık ücretli izin ile diğer izinlerin işçilere kullanılması,

- Tam süreli çalışan işçi karşısında kısmi süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapılmasının önlenmesi,
- Eşit davranma ilkesine aykırılığın giderilmesi,
- İşyerlerinde muvazaalı asıl-alt işveren ilişkisi varsa uygulamaya son verilmesi,
- İzinsiz yabancı uyruklu çalışma ve çalıştırmanın giderilmesi,
- Kayıt dışı istihdamın önlenmesi,
- Kısmi süreli çalışanların çalışmalarının mevzuata uygun hale getirilmesi,
- İşveren ve işçilerin bilgilendirilmesi,
- Postalar halinde yapılan çalışmaların iyileştirilmesi.

Amaçlanmıştır.

1.4. Kullanılan Yöntem

Konuyla ilgili sosyal taraflar ile işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlar belirlenmiş, olup, bilgilendirme, eğitim ve duyarlılık oluşturma toplantıları düzenlenmiştir. Sosyal taraflardan sektörle ilgili sorun ve çözüm önerileri istenmiştir. Ayrıca kamuoyu duyarlılığı yaratma adına basın ve kitle iletişim araçları kullanılmıştır.

İşyerlerinde yapılan teftişlerin ilk aşamasında mevzuata aykırı uygulamaların varlığının saptanması durumunda eksikliklerin giderilmesi amacıyla işverenlere/işveren vekillerine süre tanınmış, süre sonunda ikinci aşama teftişler yapılarak, teftiş sonuçları rapora bağlanmıştır.

1.5. Öncelikli Riskler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na intikal eden ihbar ve şikayet konuları, bu sektörde daha önce yapılan teftişler ile araştırma faaliyetleri sonucunda ortaya konulan sorunlar birlikte değerlendirildiğinde;

- Çalışma sürelerinin uzunluğu,
- Hafta tatili izninin ihlali,
- Fazla çalışma ücretlerinin ödenmemesi,
- Ulusal Bayram ve genel tatil çalışmaları sonucunda ödenmeyen ücretler,
- Ara dinlenme süresinin ihlali,
- Kayıtdışılık.

Öncelikli riskler olarak belirlenmiştir.

1.6. Öncelikli Risk Grupları

Karayoluyla şehir içi yük taşımacılığı (gıda, sıvı, kuru yük, vb.) (gaz ve petrol ürünleri hariç) ile paket ve koli gibi kargoların toplanması, sınıflandırılması, taşınması ve dağıtımı (dökme yükler ve evrensel

CSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

hizmet yükümlülüğü altında postacılık faaliyetleri hariç) işkolunda kargo hizmeti veren şirketlerin bölge müdürlüğü, şube, nokta ve aktarma merkezleri ile acenteler ve kiralık araç işyerlerinde çalışan kadın, çocuk, genç işçiler ve stajyerler ile yabancı uyruklular öncelikli risk grubu olarak değerlendirilmiştir.

1.7. Teftişin Yapıldığı İller ve Süreleri

Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi;

Bölge müdürlüğü ve şube işyerleri için; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Gaziantep, Erzurum, Konya ve Samsun illerinde 01.02.2014-31.12.2014 tarihleri arasında,

Acente, nokta ve aktarma merkezleri ile kiralık araç işyerleri için; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Samsun, Gaziantep, Kocaeli ve Konya illerinde 01.04.2014-28.02.2015 tarihleri arasında, uygulanmıştır.

1.8. Teftişin Yapıldığı İşkolu ve Meslek Kodu

Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ile 19/12/2012 tarih ve 28502 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İşkolları Yönetmeliğine göre, 15 nolu "Taşımacılık" iş kolundaki 49.41.01 Karayolu ile şehir içi yük taşımacılığı (gıda, sıvı, kuru yük, vb.) (gaz ve petrol ürünleri hariç) ve 53.20.10 Paket ve koli gibi kargoların toplanması, sınıflandırılması, taşınması ve dağıtım faaliyetleri (dökme yükler ve evrensel hizmet yükümlülüğü altında postacılık faaliyetleri hariç) meslek ve NACE kodlarında kurulu bölge müdürlüğü, şube, acente, nokta ve aktarma merkezleri ile kiralık araç işyerlerini kapsamaktadır.

1.9. Teftişin Yapıldığı Alan, İşyerlerine İlişkin Tanımlar ve Genel Bilgiler

1.9.1. Alan Hakkında Genel Bilgiler

Kargo sektöründeki gelişmeler, tazminat fermanından sonra 1840 yılında başlayan postahane açılışından başlayıp, cumhuriyetin kuruluşundan sonra haberleşme ve taşımacılık alanındaki gelişmelere paralel olarak hızla devam etmiştir. Dünyadaki ve ülkemizdeki sanayileşme ile ulaştırma hizmetlerinde (taşımacılıkta) büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Kargo taşımacılığı sektörü 1980'li yıllardan başlayarak ulaşım sektöründen tamamen farklılaşarak kendi işleyiş kurallarının hukukunu oluşturmaya başlamıştır. Teknoloji ile bilgiyi birleştiren kargo firmaları küresel dünya ekonomisinin hizmetine girmiştir. O yıllarda küresel dünya ekonomisinin üretici ve tüketicileri stoksuz çalışmaya zorlayan, hızlı ve kaliteli taşımacılık ihtiyacı, bu sektöre olan talebi yoğunlaştırmıştır.

Türkiye'de kargo, kurye ve lojistik sektörünün varoluşu 25-30 yıl gibi aslında kısa bir geçmişe sahiptir. Ülkemizde genç bir sektör olan kargo, kurye ve lojistik hizmetleri, serbest piyasa ekonomisine geçişin ardından ivme kazanmış, reel sektörün vazgeçilmez çözüm ortağı haline gelmiştir. Sektör, önce ihracat

ve ithalat ile sonra da büyük ölçekli perakendecilik (süpermarket ve hipermarketler) ve elektronik ticaretle birlikte iyice öne çıkmıştır. Gelişmiş ülkelerin tamamının entegre olduğu lojistik sektörü, Türkiye’de de 1980’lerle 1990’lı yıllar arasında kara, hava, deniz, demiryolu ve kombine taşımacılık alanlarındaki yatırımlarla alt yapısını oluşturmuş, 1990’lı yıllarda da atılıma geçmiştir. Dünyadaki benzer uygulamalara paralel biçimde hizmetlerini çeşitlendiren ve uzmanlaştıran Türkiye’de yerleşik lojistik sektörü, 2000 yılının başına gelindiğinde, emekleme devresini geride bırakarak, yerli ve uluslararası şirketlerde işbirliğine giden, yurtdışı bürolar açan hizmetlerinin kalitesini sürekli artıran, dinamik bir sektör haline gelmiştir.

Türkiye’de ilk kargo şirketi 1982 yılında faaliyete geçmiş olup, geçen süre zarfında bu sektörde yer alan ve ülke pazarının geneline hizmet veren 4 öncü firmanın bulunduğu anlaşılmıştır. Bu firmaların çalışma alanındaki kurumsal yapılanmaları (acenteler hariç) ise aşağıdaki tablodaki gibidir.

Kargo Şirketi Sayısı	Kargo Hizmeti Veren Şirketlerin						İşçi Sayısı
	Kuruluş Yılları	Bölge Müdürlüğü	Aktarma/ Transfer Merkezi	Şube Sayısı	Filo (Sayısı)		
					Araç	Uçak	
4	1982-2003	72	108	3.034	8.478	6	35.000

Tablo 1.2- Kargo Hizmeti Veren Şirketler

Kargo hizmeti veren bu firmalar, en geniş erişim ağı ile Türkiye genelinde 81 ilde ayda ortalama 12 milyon kişi, kurum ve kuruluşa hizmet vermektedirler.

Kargo hizmeti veren firmalarda iş yükünün her geçen gün artması, çalışan personelin eğitim seviyesinin düşük olması, kargoda çalışmanın meslek olarak kabul edilmemesi, işçi devir hızının (giriş-çıkış) fazla olması, daha az işçiyle hizmetin yürütülmek istenmesi beraberinde çalışma sürelerinin ihlalini artırmakla birlikte psikososyal ve ergonomik risklerin oluşmasına, çalışma şartlarının bozulmasına ve ayrıca iş sağlığı ve güvenliğinin ihlaline neden olmakta olup, bu nedenlerle ülkemizde hızla büyüyen bu sektör, çalışma hayatının dikkatini çeken yeni bir merkezi haline gelmektedir.

1.9.2. İşyerlerine İlişkin Tanımlar

Kargo : Tek parçada en fazla yüz kilogramı geçmeyen genellikle ambalaj ve kap içerisinde olan küçük boyutlu koli, sandık, paket gibi parça eşya.

Kargo işletmecisi : Bağımsız bir işyerinin kullanma hakkına sahip olan ve kargoyu teslim olarak kısa sürede gönderilene ulaştırmak amacıyla kendi gözetimi ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, aktarma ve gönderilene teslim gibi hizmetleri yerine getiren, taşımayı yapan veya yaptıran ve bundan doğacak sorumluluğu üstlenen kişi.

Yetki belgesi : Taşımacılık, acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği yapılabilmesi için Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığında alınması gereken belge. (Taşımacılık, acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

yetki belgesi alınabilmesi için taşıma işleri işletmecilerinin meslekî saygınlık, malî yeterlilik ve meslekî yeterliliğe sahip olması gerekmektedir. Ayrıca, karayoluyla yük ve yolcu taşımacılığı faaliyetlerinde kullanılan ticari araçlarda çalışan şoförlerin, sürücü mesleki yeterlilik belgesi almaları zorunludur. Taşımacılara, yetki belgesinden ayrı olarak taşımalarda kullanılacak taşıtların niteliğini ve sayısını gösteren taşıt belgesi ile taşımacının taşıt belgesinde kayıtlı her taşıt için düzenlenen ve taşıtta bulunması gereken taşıt kartı verilmektedir.)

Eşya/kargo terminali: Yurtiçi ve uluslararası eşya/kargo taşımacıları/işletmecileri ve/veya acenteleri, komisyoncuları, taşıma işleri organizatörleri ile bunların eşya/kargo gönderenlerine/gönderilenlerine hizmet veren yapı veya tesis.

Kargo tasnif ve aktarma merkezi: Kargo taşımalarında indirme, bindirme, yükleme, boşaltma, aktarma, tasnif ve dağıtım hizmetlerinin yapıldığı yer.

Lojistik işletmecisi: Taşımacılık faaliyetinin yanı sıra; bağımsız bir işyerinin kullanım hakkına sahip olarak müşterilerine ait eşyayı teslim aldıktan sonra kendi gözetim ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, paketleme, tasnif, etiketleme, sipariş planlaması, dağıtım, teslimat ve benzeri hizmetlerin tamamını veya bir kısmını üstlenen gerçek ve tüzel kişiler.

Öz mal taşıt: Araç tescil belgesinde yetki belgesi sahibi adına kayıtlı taşıt.

Şoför: Ticari olarak tescil edilmiş bir motorlu taşıtı karayolunda süren ve ilgili mesleki yeterlilik belgesine sahip olan sürücü.

Şube: Bir yetki belgesi sahibinin ticaret siciline tescil edilmiş merkezi işyeri adresi dışındaki faaliyetiyle ilgili ticaret siciline tescil edilmiş birim.

Tarifeli kargo taşıma: İşletmecinin kargo kabul veya dağıtım yaptığı merkezi, şubesi veya acentesinin bulunduğu yerleşim yerleri arasında önceden belirlenen bir ücret tarifesine göre yapılan düzenli kargo taşımaları.

Taşıt belgesi: Yetki belgesi sahibinin kullanacağı taşıtların niteliğini ve sayısını liste halinde gösteren, yetki belgesinden ayrı ve yetki belgesinin eki olarak düzenlenen belge.

Taşıt kartı: Bir taşıtın yalnız bir yetki belgesinde kayıtlı olduğunu ve bu yetki belgesi altında çalıştırılabileceğini gösteren belgeyi,

Acente (4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu): Ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi bağımlı bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak belirli bir yer veya bölge içinde daimî surette bir veya birden fazla taşımacıyı ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi ve onlar adına taşıma sözleşmesi yapmayı meslek edinen kişi.

Acente (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu) : Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimse.

Geçici iş ilişkisi (4857 sayılı İş Kanunu) : İşveren, devir sırasında yazılı rızasını almak suretiyle bir işçiyi; Holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde veya yapmakta olduğu işe benzer işlerde çalıştırılması koşuluyla başka bir işverene iş görme edimini yerine getirmek üzere geçici olarak devretmesi.

Geçici iş ilişkisi (5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu) : İşveren vekili ve 4857 sayılı İş Kanununda tanımlanan geçici iş ilişkisi kurulan işveren, bu Kanunda belirtilen yükümlülüklerinden dolayı işveren ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olması.

Ticari mümessil : Bir ticari işletmenin işlerini idare etmek üzere yönetim kurulunca atanan kişi.

Bölge müdürü : Bölge müdürlüğünün görev alanındaki şube, nokta, transfer merkezi ve acente işletmelerinin "Yetki Belgesi"nde ve görev tanımlarında yer alan "yurtiçi ve uluslararası eşya/kargo taşımacılığı işletmeciliği ve/veya acente ile lojistik işletmeciliği olarak tanımlanan "Kargo ve Lojistik" hizmetlerinin sağlıklı ve karayolları mevzuatına uygun olarak yürütülmesini organize etmek"le görevli kişi veya kişiler.

Şube yöneticileri (Müdürü/Sorumlusu): Aktarma merkezinden şubeye gelen aracı karşılamak, araçtaki kargoların mobil okunmasını, boşaltılmasını standartlara uygun olarak yapmak/yaptırmak, şubeye inişi yapılan sahipsiz ve kayıp kargolar ile hasarlı kargoları, şubenin dağıtım alanında olmayan kargoları yönlendirme işlemi yapmak, özel teslimlerle ilgili işlemleri yapmak, kurye zimmet listesinin kuryelere verilmesini sağlamak, gelen kargolardan şubece teslim olacak kargoların şubeye ayrılması, adrese teslim edileceklerin uygun ve zamanında standartlara uygun teslimi, teslimat nüshalarının şubeye girdilerinin, alıcı tarafından alınmayan kargoların iade işlemi ve benzeri diğer işlemleri yapmakla görevli kişi veya kişiler.

Bilgisayar operatörü (Müşteri Temsilcisi) : Kargo alımlarını, kargo dağıtım işlemlerini, araç yükleme ve boşaltma işlemi yapmak, bilgi işlemle ilgili programları şube personeline öğretmek, muhasebe ilgili fatura yada tesellüm çıktılarını almak, kasayı tutmak, bankaya yatırmak, muhasebe ile ilgili şube işlemlerini yapmak ve diğer verilen işleri yapmakla görevli kişi yada kişiler.

Kurye (Yaya, motorlu ve araçlı) : Kargo hizmetlerini yönetmelik ve iç hizmet talimatlarına ile görev tanımlarına uygun yapmakla görevli kişi veya kişiler.

1.9.3. İşyerleri Hakkında Genel Bilgiler

Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 2 nci maddesi ve Karayolları Taşıma Yönetmeliği kapsamında yer alan; Kamuya açık karayolunda motorlu taşıtlarla yapılan yolcu/eşya taşımalarını, taşımacılarını, taşıma acentelerini, kargo işletmecilerini, taşıma işlerinde çalışanlar ile taşımalarda yararlanılan her türlü taşıt, araç, gereç, yapıları ve benzerleri, yani araçla şehir içi/şehirlerarası kargo taşıma sözleşmesine göre kiralık araçları ile taşımacılık yapanları kapsamaktadır.

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

2. BÖLÜM

TEFTİŞ PROGRAMINDA TESPİT EDİLEN HUSUSLAR

- 2.1.İşyerlerine İlişkin Tespitler
- 2.2.İşçilere İlişkin Tespitler
- 2.3.Noksanlık ve Mevzuata Aykırılıkla İlgili Tespitler

2. BÖLÜM

TEFTİŞ PROGRAMINDA TESPİT EDİLEN HUSUSLAR

2.1.İşyerlerine İlişkin Tespitler

2.1.1.İşyeri Ölçekleri

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanların (asıl-alt işveren ile kiralık araçlar dahil) işyeri ölçeklerine ilişkin dağılımı, kargo firmalarının bölge müdürlüklerinin bulunduğu il merkezi baz alınarak (bağlı illerde dahil), iller itibari ile aşağıda gösterilmiştir.

İli	İŞYERİ ÖLÇEĞİ (İŞÇİ SAYISINA GÖRE)				TOPLAM
	Mikro (1-9)	Küçük (10-49)	Orta (50-249)	Büyük (250<)	
ANKARA	311	80	5	0	396
İSTANBUL	1.471	199	23	2	1.695
ANTALYA	191	32	2	0	225
SAMSUN	186	21	2	0	209
KONYA	154	17	2	0	173
GAZİANTEP	180	19	3	0	202
İZMİR	324	50	4	0	378
KOCAELİ	18	7	0	0	25
ADANA	135	13	2	0	150
SAKARYA	121	15	1	0	137
BURSA	277	24	4	0	305
DENİZLİ	178	14	0	0	192
DİYARBAKIR	105	8	2	0	115
ERZURUM	128	13	2	0	143
ESKİŞEHİR	103	15	2	0	120
KAYSERİ	92	10	2	0	104
TOPLAM	3.974	537	56	2	4.569

Tablo 2.1- Çalışan İşçi Sayısına Göre İşyeri Ölçekleri

İşçi sayıları baz alındığında, teftişi gerçekleştiren kargo şirketlerinin bölge müdürlüğü, şube, nokta merkezi ile aktarma/transfer merkezlerinin yaklaşık % 87'si mikro, % 11,7'si küçük, % 1,26'si orta ve % 0,04'ü de büyük ölçekli işyerleridir.

2.1.2. İşin Niteliği ve Kurulu Oldukları İller

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinin niteliği iller itibari ile aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İl	Şube/Nokta Merkezi	Aktarma Merkezi	Acente	Kiralık Araç	Toplam
Adana	66	5	58	94	223
Ankara	72	5	184	96	357
Antalya	85	6	62	89	242
Bursa	97	6	94	133	330
Denizli	45	6	78	114	243
Diyarbakır	24	6	55	64	149
Erzurum	48	10	47	112	217
Eskişehir	44	6	28	89	167
Gaziantep	55	4	70	116	245
İstanbul	461	14	510	310	1.295
İzmir	121	5	139	100	365
Kayseri	39	3	25	77	144
Kocaeli	0	0	25	0	25
Konya	46	7	53	92	198
Sakarya	62	5	42	76	185
Samsun	37	9	76	62	184
TOPLAM	1.302	97	1.546	1.624	4.569

Tablo 2.2- Teftişi Yapılan İşyerlerinin İllere Göre Dağılımı

Şekil 2.1- Kargo Firmalarının Nitelikleri

“Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi” Programlı Teftişi yapılan işyerlerinin %36’sı kiralık araç, %34’ü acente, %28’i şube/nokta merkezi ve %2’si aktarma/transfer merkezi işyerlerinden oluşmaktadır.

Bu teftişler kapsamında ulaşılan işçi sayıları, asıl işveren ve alt işveren bakımından aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İşyeri Sayısı			Teftişte Ulaşılan İşçi Sayısı		
Asıl İşveren	Alt İşveren	Toplam	Asıl İşveren	Alt İşveren	Toplam
455	1.171	1.626	2.797	2.180	4.977
359	1.346	1.705	5.301	4.485	9.786
298	7	305	4.660	263	4.923
260	10	270	2.813	813	3.626
32	0	32	191	0	191
34	0	34	207	0	207
34	0	34	201	0	201
34	0	34	256	0	256
34	0	34	309	0	309
32	0	32	399	0	399
41	0	41	1.163	0	1.163
33	0	33	231	0	231
34	0	34	449	0	449
35	0	35	258	0	258
35	0	35	249	0	249
33	0	33	241	0	241
33	0	33	294	0	294
34	0	34	277	0	277
33	0	33	255	0	255
31	0	31	384	0	384
33	0	33	403	0	403
30	0	30	206	0	206
30	0	30	295	0	295
28	0	28	205	0	205
2.035	2.534	4.569	22.044	7.741	29.785

Tablo 2.3- Teftişi Yapılan İşyerlerinde Ulaşılan İşveren ve İşçi Sayısı

Programlı teftiş kapsamında 4.569 işyerinde (asıl-alt işveren) teftiş yapılmış olup, bu teftişlerde toplam 29.785 asıl-alt işveren işçisine ulaşılmıştır. Ayrıca teftiş kapsamındaki işyerleri hakkında Bakanlığımıza intikaleden 49 adet şikayet ve ihbar dilekçesi teftiş sürecinde değerlendirilmiştir.

Kargo alım ve dağıtım hizmetlerini yapan asıl işverenlerle birlikte acente ve kiralık araç alt işveren işyerleri de incelenmiştir. Ancak, teftişlerin %55'inin alt işverenleri içermesi, sektördeki alt işveren yoğunluğunun göstergesidir.

2.1.3. Toplu İş Sözleşmesi Uygulaması

Teftişi gerçekleştirilen 2.035 asıl işveren ile 2.534 alt işveren işyerlerinde toplu iş sözleşmesi uygulaması bulunmamaktadır.

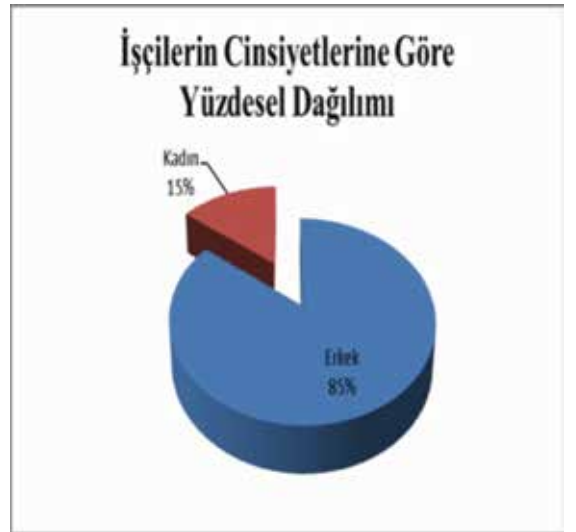
2.2. İşçilere İlişkin Tespitler

2.2.1. İşçilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

"İşveren bilgi formu" aracılığıyla tespit edilen işçilerin cinsiyet itibarıyla nasıl bir dağılım gösterdiği aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Kargo Firması (Bölge Müdürlüğü)	Erkek	Kadın	Toplam
Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya, Samsun.	25.310	4.307	29.785

Tablo 2.4- İşçilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Şekil 2.2- İşçilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal ve Yüzdesele Dağılımı

Teftişi yapılan 2.035 asıl işveren ile 2.534 alt işveren işyerlerinde çalışan toplam 29.785 işçinin % 85'inin erkek, %15'inin ise kadın olduğu; kadın işçilerin ağırlıklı olarak bilgisayar operatörü/müşteri temsilcisi olarak çalıştıkları tespit edilmiştir.

2.2.2. İş Sözleşmesi Türlerine Göre İşçi Dağılımı

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanlar (asıl-alt işveren) ile yapılan sözleşme türü aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kargo Firması (Bölge Müdürlüğü): Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya ve Samsun İllerinde Çalışan İşçilerin Sözleşme Türleri									
Erkek	Kadın	Toplam	Sözleşme Türü	İşçi	Özürü	Genç İşçi	Çocuk İşçi	Yabancı Uyruklu	Toplam
24.514	4.218	28.732	Belirsiz Süreli	28.263	464	4	0	0	28.731
515	156	671	Belirli Süreli	672	0	0	0	0	672
280	101	381	Kısmi Süreli	381	0	0	0	0	381
1	0	1	Çağrı Üzerine	1	0	0	0	0	1
25.310	4.475	29.785	Toplam	29.317	464	4	0	0	29.785

Tablo 2.5- İşçilerin İş Sözleşmesi Türlerine Göre Dağılım

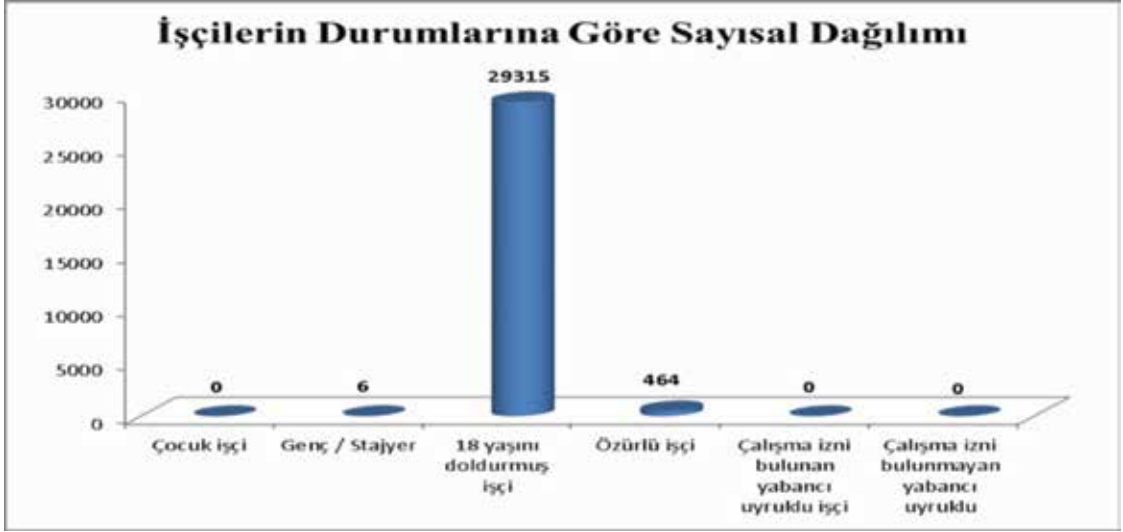
Teftişi gerçekleşen işyerlerinde çalışan işçilerin %97'sinin belirsiz süreli iş sözleşmesiyle, %2'sinin belirli süreli iş sözleşmesiyle, %1'inin de kısmi süreli ve çağrı üzerine çalışmaya dayalı iş sözleşmesiyle çalıştığı görülmektedir.

2.2.3. İşçilerin Durumlarına Göre Dağılımı

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanların (asıl-alt işveren) durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kargo Firması (Bölge Müdürlüğü)		Erkek	Kadın	Toplam
Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya, Samsun	Çocuk işçi	0	0	0
	Genç / Stajyer	5	1	6
	18 yaşını doldurmuş işçi	24.881	4.434	29.315
	Özürü işçi	424	40	464
	Çalışma izni bulunan yabancı uyruklu işçi	0	0	0
	Çalışma izni bulunmayan yabancı uyruklu	0	0	0
Toplam		25.310	4.307	29.785

Tablo 2.6- İşçilerin Durumlarına Göre Dağılım

Şekil 2.3- İşçilerin Durumlarına Göre Sayısal Dağılımı

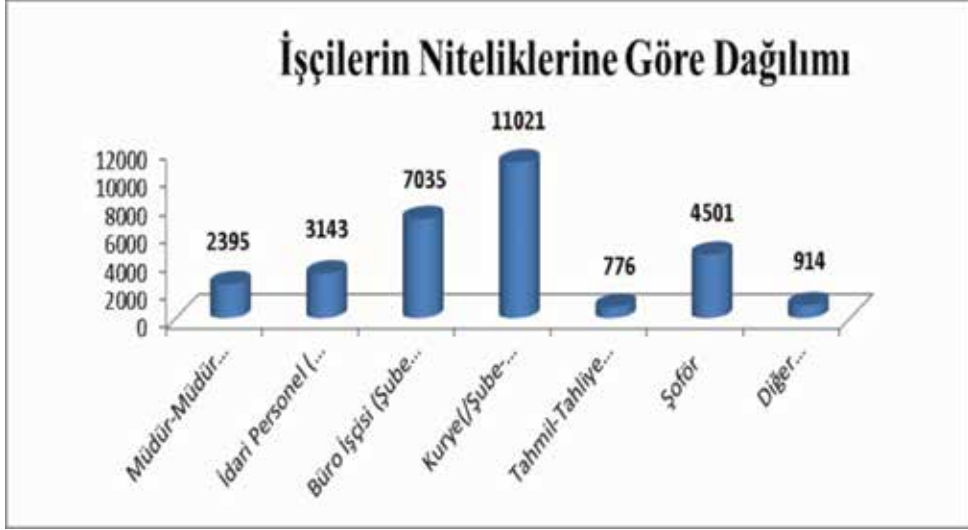
Teftişi gerçekleşen işyerlerinde çalışan işçilerin yaklaşık %98'si 18 yaş ve üzeri, %1'i engelli işçilerden oluştuğu, genç işçilerin oranının ise çok düşük olduğu anlaşılmıştır.

2.2.4. İşçilerin Niteliklerine Göre Dağılımı

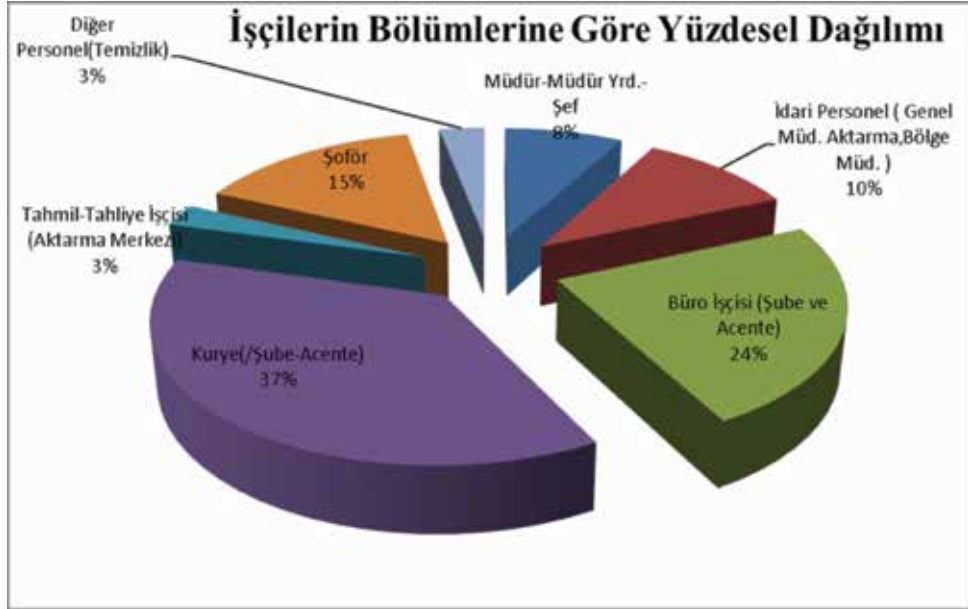
Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanların (asıl-alt işveren) niteliklerine göre (bölümleri itibariyle) dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Erkek	Kadın	Toplam	Görev Niteliği	İşçi	Özürlü	Genç İşçi	Çocuk İşçi	Yabancı Uyruklu	Toplam
2.124	271	2.395	Müdür-Müdür Yrd.-Şef	2.392	3	0	0	0	2.395
2.069	1074	3.143	İdari Personel (Genel Müd. Aktarma, Bölge Müd.)	3.100	43	0	0	0	3.143
4.306	2729	7.035	Büro İşçisi (Şube ve Acente)	6.838	197	0	0	0	7.035
10.933	88	11.021	Kurye (Şube- Acente)	10.871	148	2	0	0	11.021
776	0	776	Tahmil-Tahliye İşçisi (Aktarma Merkezi)	771	4	1	0	0	776
4.499	2	4.501	Şoför	4.494	7	0	0	0	4.501
604	310	914	Diğer Personel (Temizlik v.b)	851	62	1	0	0	914
25.310	4.475	29.785	TOPLAM	29.317	464	4	0	0	29.785

Tablo 2.7- İşçilerin Niteliklerine Göre Dağılımı

Şekil 2.4- İşçilerin Bölümlerine Göre Sayısal Dağılımı

Şekil 2.5- İşçilerin Bölümlerine Göre Yüzdesele Dağılımı

Teftişi gerçekleşen işyerlerinde çalışan işçilerin bölümler itibariyle dağılımı incelendiğinde, %37'sinin kurye, %24'ünün büro işçisi,%15'inin şoför,%10'unun idari personel,%8'inin müdür, müdür yardımcısı, şef, %3'ünün tahmil tahliye işçisi olarak, %3'ünün de diğer işlerde (temizlik vb.) görevli olduğu tespit edilmiştir.

2.2.5. İşçilerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanların (asıl-alt işveren) kıdemlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Erkek	Kadın	Toplam	Kıdemi	İşçi	Özürlü	Genç İşçi	Çocuk İşçi	Yabancı Uyruklu	Toplam
5.973	1.051	7.024	6 aydan az	6.937	85	2	0	0	7.024
6.078	1.083	7.161	6 ay- 1,5 yıl	7.020	140	1	0	0	7.161
6.142	1.017	7.159	1,5 yıl- 3 yıl	7.104	54	1	0	0	7.159
2.580	591	3.171	3 yıl- 5 yıl	3.109	62	0	0	0	3.171
2.892	403	3.295	5 yıl- 10 yıl	3.201	94	0	0	0	3.295
1.645	330	1.975	10 yıldan fazla	1.946	29	0	0	0	1.975
25.310	4.475	29.785	Toplam	29.317	464	4	0	0	29.785

Tablo 2.8- İşçilerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Şekil 2.6- İşçilerin Kıdemlerine Göre Sayısal Dağılımı

Teftişi gerçekleştirilen işyerlerinde çalışan işçilerin %23'ünün 6 aydan az, %24'ünün 6 ay-1,5 yıl aralığında, %24'ünün 1,5-3 yıl aralığında, %11'inin 3-5 yıl aralığında, %11'inin 5-10 yıl aralığında ve %7'sinin ise 10 yıl ve üzerinde kıdemi olduğu tespit edilmiştir. Kıdemi 1,5 yıldan az ve 1,5 yıl arası olan işçiler, toplam işçi sayısının %48'lik bir oranını oluşturmaktadır. Bu durum işyerlerindeki işçi devir hızının yüksek olduğunu göstermektedir.

Şekil 2.7- İşçilerin Kıdemlerine Göre Yüzdesele Dağılımı

2.2.6. İşçilerin Ücret Ödeme Sistemlerine Göre Dağılımı

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanların (asıl-alt işveren) ücret ödeme sistemlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Erkek	Kadın	Toplam	Ücret Nevi	İşçi	Engelli	Genç İşçi	Çocuk İşçi	Yabancı Uyruklu	Toplam
3.885	445	4.330	Saat Ücret	4.202	128	0	0	0	4.330
416	90	506	Günlük Ücret	506	0	0	0	0	506
21.009	3.940	24.949	Aylık Ücret	24.611	336	5	0	0	24.949
0	0	0	Parça başı Ücret	0	0	0	0	0	0
0	0	0	Götürü Ücret	0	0	0	0	0	0
25.310	4.475	29.785	Toplam	29.319	464	5	0	0	29.785

Tablo 2.9- İşçilerin Ücret Ödeme Sistemlerine Göre Dağılımı

Teftişi gerçekleşen işyerlerinde çalışan işçilerin %84'ü aylık, %2'si günlük, %14'ü ise saatlik ücret karşılığı çalışmaktadır.

2.2.7. İşçilerin Aldıkları Ücretlere Göre Dağılımları

Teftiş kapsamına alınan işyerlerinde çalışanların (asıl-alt işveren) aldıkları ücretlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kargo Firması (Bölge Müdürlüğü)	Ücreti (Brüt/TL)	Erkek	Kadın	Toplam
Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya, Samsun	Aylık Asgari Ücretten Az	0	0	0
	Aylık Asgari Ücret	1.329	401	1.730
	Aylık Asgari Ücret- 1.400 TL Arası	17.139	2.454	19.593
	1.401 TL-3.000 TL	6.116	1.312	7.428
	3.001 TL ve Üzeri	726	308	1.034
Toplam		25.310	4.475	29.785

Tablo 2.10- İşçilere Ödenen Ücretlerin Dağılımı

Şekil 2.8- İşçilere Ödenen Ücretlerin Sayısal Dağılımı

Teftişi gerçekleşen işyerlerinde çalışan işçilere ödenen ücretlerin, %6'sının asgari ücret, %66'sının asgari ücret ile 1.400-TL aralığında, %25'inin 1.401-3.000 TL aralığında, %3'ünün ise 3.001 TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Noksanlık ve Mevzuata Aykırılıklarla İlgili Tespitler

2.3.1. Noksanlıkların Konularına Göre Dağılımı

2.3.1.1. 4857 sayılı İş Kanununa Göre Mevzuat İhlallerinin Dağılımı

Kargo sektöründeki 4.569 işyerinde (alt işveren dahil) yapılan teftişler sonucunda tespit edilen ve giderilmesi istenilen mevzuata aykırılıklar bölümler itibariyle aşağıdaki tablodaki gibidir:

4857 SAYILI YASAYA GÖRE İHLALLER						
	Kodu	İHLALİN ADI	Madde	İşyeri sayısı	İşçi Sayısı	Yüzde Oranı
100	ASIL İŞVEREN-ALT İŞVEREN İLİŞKİSİ			1.171	2.180	25,62%
	100.1	Muvazaalı asıl işveren-alt işveren ilişkisi	3			
	100.2	Alt işverence bildirim yükümlülüğüne uymamak		1.171	2.180	25,62%
101	EŞİT DAVRANMA İLKESİNE AYKIRILIK					
	101.1	İş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep vb. sebeplere dayalı ayırım yapmak	5			
	101.2	Tam süreli çalışan işçi karşısında kısmî süreli çalışan işçiye, belirsiz farklı işlem yapmak	5			
	101.3	Belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapmak	5			
	101.4	İş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapmak	5			
	101.5	Cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırmak	5			
102	GEÇİCİ İŞ İLİŞKİSİNE UYMAMAK			4	17	0,09%
	102.1	İşçinin yazılı rızasını almak	7	3	10	
	102.2	Geçici iş ilişkisi süresine uymamak	7	1	7	
	102.3	Geçici iş ilişkisi kurulamayacak işlerde çalıştırmak	7	0	0	

103	İŞ SÖZLEŞMESİ TÜRLERİNE AYKIRILIK			904	10.245	19,79%
	103.1	Çalışma koşullarına ilişkin belgeyi vermemek	8	858	9.960	
	103.2	Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmesini yazılı yapmamak	8	46	285	
	103.3	2 aylık süre dolmadan sözleşmenin feshi halinde çalışma koşulları belgesini vermemek	8			
104	ÇAĞRI ÜZERİNE ÇALIŞMA HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	104.1	Çağrı üzerine çalışma sözleşmesini yazılı yapmamak	14			
	104.2	Çağrıyı en az 4 gün önceden yapmamak	14			
105	ÇALIŞMA BELGESİNİ VERMEMEK			539	5.915	11,80%
	105.1	İşten ayrılan işçiye çalışma belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	28	506	5.850	
106	TOPLU İŞÇİ ÇIKARMA HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	106.1	Toplu çıkarmayı 30 gün önceden bildirmemek	29			
	106.2	30 günlük önceden bildirim süresi ile fesih bildirimlerinin iç içe geçmesi	29			
	106.3	6 aylık süre içinde aynı nitelikte işçiyi işe çağtırmamak	29			
107	ÖZÜRLÜ ÇALIŞTIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYMAMAK			11	375	0,24%
	107.1	Özürlü çalıştırmamak	30	11	375	
108	ÜCRETE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELERE AYKIRILIK			463	5.047	10,13%
	108.1	Ücret ile bu yasadan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti süresi içinde kasten ödememek veya eksik ödemek	32	425	4.738	
	108.2	Ücretlerin zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	32	38	309	
109	ÜCRET HESAP PUSULASI DÜZENLEMEMEK			932	7.134	20,40%
	109.1	Ücret hesap pusulası düzenlememek	37	932	7.134	20,40%

110	ÜCRET KESME CEZASINA AYKIRILIK					
	110.1	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	38			
111	ASGARİ ÜCRET HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	111.1	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	39			
112	FAZLA ÇALIŞMA HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK			2.809	63.420	61,48%
	112.1	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek veya eksik ödemek	41	2.809	11.397	
	112.2	İşçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak ya da eksik kullandırmak	41	374	5.300	
	112.3	Fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak	41	1.054	9.562	
	112.4	İşçiden serbest zaman kullanma onayı almamak	41	408	5.507	
	112.5	Yılda 270 saatin üzerinde fazla çalışma yaptırmak	41	1.053	9.881	
	112.6	Fazla çalışma yapılamayacak işlerde fazla çalışma yaptırmak	41			
	112.7	Fazla çalışma yaptırılmayacak işçilere fazla çalışma yaptırmak	41			
	112.8	Fazla çalışma sürelerine gösteren belge düzenlememek	41	987	10.376	
113	ULUSAL BAYRAM VE GENEL TATİL ÇALIŞMALARINA AYKIRILIK			2.269	18.640	49,66%
	113.1	Ulusal Bayram ve genel tatil çalışmaları için işçi onayı almamak	44	1.027	8.358	
	113.2	Çalışılan genel tatil ücretlerini ödememek	47	1.242	10.282	
114	HAFTA TATİLİ ÇALIŞMALARINA AYKIRILIK			374	5.300	8,19%
	114.1	Yedi günlük zaman içinde en az 24 saat dinlenme vermemek	46	374	5.300	
	114.2	Çalışılmayan hafta tatili günü ücretini ödememek	46			

	114.3	Çalışılmış gibi sayılan günleri hafta tatili ücretine hak kazanmada saymamak	46			
	114.4	Zorlayıcı nedenlerle çalışılmayan günler için yarım hafta tatili ücreti vermemek	46			
	114.5	Yüzde usulü uygulanan yerlerde hafta tatili ücretini ödememek	46			
115	YÜZDE USULÜNE AYKIRILIK					
	115.1	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	52			
116	YILLIK ÜCRETLİ İZİN HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK			1.192	32.386	26,09%
	116.1	Yıllık ücretli izin hakkı ve sürelerine uymamak	53	433	5.575	
	116.2	Yıllık ücretli izne hak kazanma dönemi hesabına uymamak	54	382	5.319	
	116.3	Yıllık izin bakımından çalışılmış gibi halleri saymamak	54			
	116.4	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek	56	1.192	8.860	
	116.5	Ücretsiz yol izne vermemek	56			
	116.6	İzin kayıt belgesi tutmamak	56	538	3.008	
	116.7	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	57	446	5.991	
	116.8	İzinde çalışmak	58			
	116.9	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	60	786	3.633	
117	ÜCRETTEN İNDİRİM YAPILMAYACAK HALLERE AYKIRILIK			3	8	0,07%
	117.1	Ücretten indirim yapmak	62	3	8	
118	ÇALIŞMA SÜRELERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLERE AYKIRILIK			2.809	28.435	61,48%
	118.1	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	63	1.323	9.719	

	118.2	Denkleştirme esaslarına aykırı davranmak				
	118.3	Günlük çalışma sürelerini belgeleyememek		1.025	9.620	
	118.4	Telafi çalışması usullerine uymamak	64			
	118.5	Çalışma saatlerini duyurmamak	67	509	6.415	
	118.6	Ara dinlenmesini uygulamamak	68	455	2.681	
	118.7	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak	69	3		
119	POSTALAR HALİNDE ÇALIŞMA HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK			376	5.300	8,23%
	119.1	Gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	76	376	5.300	
	119.2	Posta listeleri ve sağlık listelerini vermemek	76			
	119.3	Postalar halinde çalışmayı işyerinde ilan etmemek	76	374	5.300	
	119.4	En az 11 saat dinlendirilmeden diğer postada işçi çalıştırmak	76			
120	HAZIRLAMA, TAMAMLAMA, TEMİZLEME İŞLERİ İLE İLGİLİ YÖN.AYKIRILIK					
	120.1	Hazırlama, tamamlama, temizleme işleri ile ilgili yön. uymamak	70			
121	ÇALIŞTIRMA YAŞI VE ÇOCUKLARI ÇALIŞTIRMA YASAĞINA AYKIRILIK					
	121.1	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yasağına aykırı davranmak	71			
	121.2	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	73			
122	YER VE SUALTINDA ÇALIŞTIRMA HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	122.1	Yer ve sualtında çalıştırma yasağına uymamak	72			
123	ANALIK HALİNDEKİ ÇALIŞMA HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK			3	3	0,07%

	123.1	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiyi çalıştırmak	74	3	3	
	123.2	Doğum izni sonrası 6 aya kadar ücretsiz izin vermemek	74			
	123.3	Hamilelik süresince periyodik kontroller için ücretli izin vermemek	74			
	123.4	Süt izni vermemek	74			
124	GEBE VEYA ÇOCUK EMZİREN KADINLAR HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	124.1	Gebe ve emzikli kadınlar hakkındaki yönetmelik hükümlerine uymamak	88			
125	İŞÇİ ÖZLÜK DOSYASI HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK			48	234	1,05%
	125.1	İşçi özlük dosyasını düzenlememek	75	48	234	
126	18 YAŞINDAN KÜÇÜK İŞÇİLER İÇİN RAPOR HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	126.1	18 yaşından küçük işçilere sağlık raporu almamak	87			
127	İŞ VE İŞÇİ BULMAYA ARACILIK HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK					
	127.1	İş ve işçi bulmaya aracılık hükümlerine uymamak	90			
128	ÇALIŞMA HAYATININ DENETİMİ VE TEFTİŞİ HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK			257	4.923	5,62%
	128.1	Çağrıldıkları zaman gelmemek, kolaylık göstermemek	92	257	14	
	128.2	İfade veren işçilere telkinde veya kötü davranışlarda bulunmak	96			
	128.3	Teftişin sonuçlanmasını engellemek	107			

Tablo 2.11- 4857 sayılı İş Kanununa Göre Mevzuat İhlallerinin Dağılımı

Yukarıdaki mevzuat ihlalleri ile ilgili tablo incelendiğinde, 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili yönetmeliklere göre ihlallerin dağılımı şu şekilde olduğu tespit edilmiştir:

2.3.1.1.1.Muvazaalı Alt İşverenlik

4857 sayılı İş Kanununun 2 nci maddesinin yedinci fıkrasında alt işverenlik ilişkisi “Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, bir alt işverenlik ilişkisinden bahsedebilmek için öncelikle iki ayrı işverenin bulunması, alt işveren tarafından yapılan işin (işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren) asıl işin bir bölümünü oluşturması ya da yardımcı işlerinden birisi olması gerekmektedir. Bunun dışında tarafların aralarındaki ilişkiyi ne şekilde adlandırdığının bir önemi bulunmamaktadır.

Buna göre, kargo sektöründe yürütülen programlı teftiş kapsamındaki işyerlerinde alt işverenlik uygulamasının yaygın olarak “Acente Sözleşmesi” ile acente ve “Araçla Şehiriçi /Şehirlerarası Kargo Taşıma Sözleşmesi” ile kiralık araç firmalarından hizmet satın alınması yolu ile kurulduğu anlaşılmaktadır.

4857 sayılı Kanun ile 4925 sayılı Kanuna göre kurulan asıl işveren-alt işveren ilişkisinde acentelerde yönetici, bilgisayar operatörü, kurye, şoför ile kiralık araçta şoför olarak çalışan işçilerin ücret, ikramiye, prim ve sosyal haklarının ödenmesi ile sosyal güvenliklerinin temini yönünde asıl işveren ve alt işverenin “Birlikte Sorumluluk” ilkesi hükmü doğrultusunda acente/kiralık araç sözleşmesine şart konulmadığı tespit edilmiştir.

Asıl işveren alt işveren ilişkisinin acente ve kiralık araç yönünden Türk Ticaret Kanunu, 4857 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınarak teftiş, denetim ve incelemeleri yapılmış, ancak asıl işveren alt işveren ilişkisinde muvazaalı inceleme yapılmamıştır.

2.3.1.1.2.Geçici İş İlişisine Aykırılık

İşyerlerinde yapılan teftişlerde 4 işyerinde 17 işçi için 4857 sayılı İş Kanununun 7 nci maddesine (geçici iş ilişkisinde işçinin rızasını almak ve geçici iş ilişkisi süresine uymak) muhalefet edildiği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.3.İş Sözleşmesi Türleri, Çalışma Koşullarına İlişkin Belge Yükümlülüğüne Aykırılık

İş sözleşmelerinin mevzuata uygun olarak düzenlenmemesi ve bir nüshasının (çalışma şartlarını gösterir belge) işçilere verilmemesi yapılan denetimler esnasında sık karşılaşılan ihlallerin başında gelmektedir. İş sözleşmesine ilişkin mevzuat aykırılık ve ihlalleri sıralamak gerekirse;

- a- Belirli süreli iş sözleşmelerinin uygulanabilmesi için yasanın öngördüğü koşulların yerine getirilmediği,

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

- b- Belirsiz süreli iş sözleşmelerine; Yönetmelikle her yıl başında işçilerden yazılı olarak fazla çalışma onayı alınması zorunlu olmasına rağmen “fazla çalışma yapmayı kabul ediyorum” şartının konulduğu,
- c- İş sözleşmelerinde; Ücret, prim ve ikramiyenin ödenmesinde 4857 sayılı İş Kanununun 32 nci maddesinde “ücret en geç ayda bir ödenir” ve Borçlar Kanununun 406 ncı maddesinde “işçiye ücreti her ayın sonunda ödenir.” hükümlerine aykırı olarak uzun ödeme süresinin konulduğu,
- d- İş sözleşmelerinde temel ücret, ikramiye ve diğer ödemelerin belirtilmediği, boşlukların doldurulmadığı ve sözleşmede işçinin ve işverenin veya işe almaya yetkili işveren vekillerinin imzalarının olmadığı,
- e- Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmelerinin yazılı yapılmadığı gibi iki aylık süre dolmadan sözleşmesi sona eren işçilere çalışma koşullarını gösteren belgenin de verilmediği, görülmüştür. Bu kapsamda 904 işyerinde 10.245 işçiyi kapsayan ihlal ve aykırılık tespit edilmiştir.

2.3.1.1.4.Çalışma Belgesini Verme Yükümlülüğüne Aykırılık

Programlı teftiş kapsamında 539 işyerinde işten ayrılan 5.915 işçiye çalışma belgesinin verilmediği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.5.Engelli İşçi Çalıştırma Yükümlülüğüne Uyulmama

4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca işverenler, aynı il hudutları içindeki işyerlerinde elli ve daha fazla işçi çalıştırdıkları takdirde %3 oranında engelli işçi istihdam etmesi zorunludur. Ancak yapılan teftişlerde 11 işyerinin bu oranın altında engelli işçi çalıştırdığı tespit edilmiştir.

2.3.1.1.6.Ücret ve Ücretin Ödenmesi

Programlı teftişte tespit edilen 463 işyerinde 5.047 işçiye, 4857 sayılı İş Kanunundan, toplu iş sözleşmesinden ya da iş sözleşmesinden doğan ücretin kasten ödenmediği veya eksik ödendiği, ücretlerin zorunlu olarak banka hesabına (10 ve daha fazla işçi çalıştırılması halinde) ödenmesi gerektiği halde elden ödendiği, ücretin zamanında ödenmediği, maktu aylık ücretle çalışan işçilere raporlu olduğu dönemde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenmeyen ilk iki günlük geçici iş göremezlik ödeneğine dair ücretin ödenmediği ve işçi ile mahsuplaşmanın yapılmadığı tespit edilmiştir.

2.3.1.1.7.Ücret Hesap Pusulası

İşveren, işyerinde veya bankaya yaptığı ödemelerde işçiye ücret hesabını gösterir imzalı veya işyerinin özel işaretini taşıyan bir pusula vermek zorundadır. Buna rağmen 932 işyerinde 7.134 işçiye her ücret ödemesinde ücret hesap pusulasının verilmediği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.8.Fazla Çalışma, Fazla Sürelerle Çalışma ve Ücreti

Teftişi yapılan 2.809 işyerinde 63.420 işçiye fazla çalışmalara ilişkin ücretlerinin ödenmediği veya eksik ödendiği, hak ettikleri serbest zamanın altı aylık süre zarfında kullanılmadığı veya eksik kullanıldığı, işçilerin talep ve onayları olmaksızın serbest zaman kullanıldığı, fazla sürelerle yapılacak çalışmalar için işçilerin onaylarının her yıl yazılı olarak alınmadığı, yılda iki yüz yetmiş saatin üzerinde fazla çalışma yaptırıldığı, fazla çalışma yaptırılmayacak işçilere fazla çalışma yaptırıldığı ve işçilerin fazla çalışma yaptıklarını gösteren belgelerin düzenlenmediği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.9.Ulusal Bayram ve Genel Tatil Günleri Çalışması

Programlı teftişte 2.269 şube, aktarma merkezi ve acente işyerinde 18.640 işçinin Ulusal Bayram ve genel tatil günleri çalışmaları için onaylarının alınmadığı ve tatil yapmayarak çalıştıkları bu günler ile özellikle ramazan ve kurban bayramı arife günleri ile 28 ekim günü saat 13:00 den sonra çalıştıkları günlerin ücretlerinin ödenmediği veya eksik ödendiği ya da işçilere ücret ödeme yerine bire bir hesabıyla (alacak izni adı altında) izin kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.3.1.1.10.Hafta Tatili ve Ücreti

Teftişlerde 374 işyerinde 5.300 işçiye yedi günlük zaman dilimi içinde kesintisiz en az yirmidört saatlik dinlenme (hafta tatili) verilmediği, çalışılmayan hafta tatili günü ücretinin ödenmediği yahut tatil yapmayarak çalışılan hafta tatili günü ücretinin ödenmediği veya yerine bire bir izin kullanıldığı, çalışılmış gibi sayılan günlerin hafta tatili ücretine hak kazanmada dikkate alınmadığı tespit edilmiştir.

2.3.1.1.11.Yıllık Ücretli İzin Hakkı ve İhlalleri

Kargo sektörünün hizmet sektörü olması, personel azlığı, işçi istihdamındaki zorluklar nedeniyle yıllık ücretli izin uygulamasında 1.192 işyerinde 32.386 işçinin izne hak kazanma ve kullandırma dönemi hesabına uyulmadığı, izinlerin Kanun ve Yönetmelik hükümlerine aykırı şekilde bölünerek kullanıldığı, izin kayıt belgesinin tutulmadığı veya yasaya uygun tutulmadığı, hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesi sona eren işçinin ücretinin ödenmediği, izin kurulunun oluşturulmadığı, Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği usul ve esaslarına aykırı hareket edildiği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.12.Ücretten İndirim Yapılmayacak Hallere Aykırılık

Programlı teftiş kapsamında 3 işyerinde 8 işçinin ücretinden indirim yapıldığı tespit edilmiştir.

2.3.1.1.13.Çalışma Süreleri ve Düzenlenmesi

Kargo işyerlerinde; şube, nokta, aktarma/transfer merkezi ve acente işletmelerinin "Yetki Belgesi" inde ve görev tanımlarında yer alan "yurtiçi ve uluslararası eşya/kargo taşımacılığı işletmeciliği ve/veya

acente ile lojistik işletmeciliği olarak tanımlanan “Kargo ve Lojistik” hizmetlerinin sağlıklı ve karayolları mevzuatına uygun olarak yürütülmesi için organize etmek ve aktarma merkezinden şubeye gelen aracı karşılamak, araçtaki kargoların mobil okunmasını, boşaltılmasını standartlara uygun olarak yapmak/yaptırmak, şubeye inişi yapılan sahipsiz ve kayıp kargolar ile hasarlı kargoları, şubenin dağıtım alanında olmayan kargoları yönlendirme işlemi yapmak, özel teslimlerle ilgili işlemleri yapmak, kurye zimmet listesinin kuryelere verilmesini sağlamak, gelen kargolardan şubece teslim olacak kargoların şubeye ayrılması, adrese teslim edileceklerin uygun ve zamanında standartlara uygun teslimi, teslimat nüshalarının şubeye girdilerinin, alıcı tarafından alınmayan kargoların iade işlemi ve benzeri diğer işlemleri yerine getirmek için şube ve acente yöneticisi, bilgisayar operatörü (müşteri temsilcisi), kuryeler ve kargo araç şoförlerinin devamlı olarak haftalık 50, 55, 60, 70 saat ve üzerinde değişen saatlerle çalışma yaptıkları tespit edilmiştir.

Bu teftiş kapsamında genel olarak 2.809 işyerinde 28.435 işçiyle ilgili, 4857 sayılı Kanunda düzenlenen çalışma sürelerine ve ilgili yönetmelik hükümlerine uyulmadığı, günlük çalışma sürelerinin belgelendirilmediği, günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri ile dinlenme saatlerinin işçilere duyurulmadığı, ara dinlenmesi sürelerine uyulmadığı, işçilerin geceleri yedibuçuk saatten fazla çalıştırıldığı, postalar halindeki çalışmalarda gece ve gündüz postalarının süresinde değiştirilmediği, postalar halindeki çalışmanın işyerinde ilan edilmediği, işçinin en az onbir saat dinlendirilmeden diğer postada çalıştırıldığı, dolayısıyla 4857 sayılı İş Kanununun 63, 64, 67, 68 ve 69 uncu maddelerinin ihlal edildiği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.14.Postalar Halinde Çalışma Hükümlerine Aykırılık

Programlı teftişte, 376 işverenin 5.300 işçi ile ilgili olarak 4857 sayılı İş Kanununun 76 ncı maddesine istinaden çıkarılan yönetmelik hükümlerine aykırı davrandığı tespit edilmiştir.

2.3.1.1.15.Analık Halindeki Çalışma Hükümlerine Aykırılık

Kargo sektöründe teftişi yapılan 3 işyerinde, 3 kadın işçinin analık halinde doğum öncesi ve sonrası sürelerde çalıştırılması ile 4857 sayılı kanunun 74 üncü maddesine muhalefet edildiği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.16.İşçi Özlük Dosyası

4857 sayılı İş Kanununun 75 inci maddesine göre düzenlenmesi gereken işçi özlük dosyalarının 48 işyerinde 234 işçi için düzenlenmediği tespit edilmiştir.

2.3.1.1.17.Çalışma Hayatının Denetimi ve Teftişi Hükümlerine Aykırılık

Programlı teftişin 1 inci ve 2 nci aşamasında teftiş ve denetleme sırasında işverenler veya işveren vekilleri, denetleme ve teftişle görevli iş müfettişleri tarafından çağrıldıkları zaman gelmek, ifade ve

bilgi vermek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermek ve vermek ve 4857 sayılı İş Kanununun 92 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermek ve bu yoldaki emir ve istekleri geciktirmeksizin yerine getirmekle yükümlü olup, 257 işveren/işveren vekilinin bu yükümlülüklerini yerine getirmeyerek işyerlerinin teftiş ve denetiminin yapılmasını engellemişlerdir.

2.3.2.Noksanlıklarla İlgili Yapılan İyileştirmeler

Muvazaalı Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisi: Programlı teftişin birinci aşamasında, 4857 sayılı Kanunu, 5510 sayılı Kanun ve 4925 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan asıl işveren-alt işveren ilişkisinde, acentelerde yönetici, bilgisayar operatörü, kurye, şoför ile kiralık araçta şoför olarak çalışan işçilerin ücret, ikramiye, prim ve sosyal haklarının ödenmesi ile sosyal güvenliklerinin temini yönünden asıl işveren ve alt işverenin "Birlikte Sorumluluk" ilkesi hükmü doğrultusunda acente ile kiralık araç sözleşmesine şart konulması ve asıl işverence takip ve kontrolünün sağlanmadığı tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında söz konusu aykırılıkların tamamının giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %100'dür.

Geçici İş İlişkisi: Programlı teftişin birinci aşamasında 4 işyerinde 17 işçi için, geçici iş ilişkisinde işçinin rızasını almak ve geçici iş ilişkisi sözleşme süresine uymak fiillerine aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında söz konusu aykırılıkların tamamının giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %100'dür.

İş Sözleşmesi Türleri, Çalışma Koşullarına İlişkin Belge Yükümlülüğü: Programlı teftişin birinci aşamasında 904 işyerinde 10.245 işçi hakkında iş sözleşmesi türlerine ilişkin olarak yasanın öngördüğü asgari koşulların yerine getirilmediği ve çalışma koşullarına ilişkin belgenin verilmediği tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 272 işyerinde 3.136 işçiyi kapsayan aykırılıklar hariç diğer işyerleri için aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderildiği işyeri oranı %30'dur.

Çalışma Belgesi: Programlı teftişin birinci aşamasında 539 işyerinde 5.915 işçiye çalışma belgesinin verilmediği tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 252 işyerinin aykırılığı giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %47'dir.

Engelli İşçi Çalıştırma Yükümlülüğü: Programlı teftişin birinci aşamasında 11 işyerinde engelli işçi çalıştırma yükümlülüğüne aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 1 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %9'dur.

Ücret ve Ücretin Ödenmesi: Programlı teftişin birinci aşamasında 463 işyerinde ücretin ödenmesi yükümlülüğüne aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 177 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılıkları gidermeyen 286 işyerinden 284 işyerinin, 4857 sayılı Kanundan veya Toplu İş Sözleşmesinde yada iş sözleşmesinden doğan ücreti, süresi içinde kasten ödemediği

CSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

veya eksik ödemediği, 2 işyerinin ise ücretlerin zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödemediği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %38'dir.

Ücret Hesap Pusulası: Teftişin birinci aşamasında 932 işyerinde ücret hesap pusulası düzenleme yükümlülüğüne aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 671 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %72'dir.

Ücretten İndirim Yapılmayacak Haller: Teftişin birinci aşamasında 3 işyerinde 8 işçinin ücretinden indirim yapıldığı tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında söz konusu aykırılıkların tamamının giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %100'dür.

Fazla Çalışma, Fazla Sürelerle Çalışma ve Ücreti: Programlı teftişin birinci aşamasında 2.809 işyerinde "fazla çalışma, fazla sürelerle çalışma ve ücreti" yükümlülüğüne aykırılık tespit edilmiş, teftişin ikinci aşamasında 2.658 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığı gidermeyen 151 işyerinden 107 işyerinin fazla çalışma ücretini ödemediği veya eksik ödemediği, 11 işyerinin fazla saatlerle çalışmak için işçinin onayını almadığı, 33 işyerinde ise yılda 270 saatin üzerinde fazla çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %95'dir.

Ulusal Bayram ve Genel Tatil Günleri Çalışması: Programlı teftişin birinci aşamasında 2.269 işyerinde Ulusal Bayram ve genel tatil günü çalışma ücretinin ödenmesi yükümlülüğüne aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 2.230 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın gidermeyen 39 işyerinden 7 işyerinde Ulusal Bayram ve genel tatil çalışmaları için işçinin onayının alınmadığı, 32 işyerinde ise çalışılan genel tatil günü ücretlerinin ödemediği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %98'dir.

Hafta Tatili ve Ücreti: Programlı teftişin birinci aşamasında 374 işyerinde işçilere hafta tatilinin verilmesi ile hafta tatali ücretinin ödenmesi yükümlülüğüne aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %100'dür.

Yıllık Ücretli İzin Hükümlerine Aykırılık: Programlı teftişin birinci aşamasında 1.192 işyerinde yıllık ücretli izin hükümlerine aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 621 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığı gidermeyen 571 işyerinden 287 işyerinin yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde böldüğü, 3 işyerinde izin ücretinin yasaya aykırı şekilde ödendiği veya eksik ödendiği, 281 işyerinde ise yıllık ücretli izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izin kullandırıldığı veya eksik kullandırıldığı belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %52'dir.

Çalışma Süreleri ve Düzenlenmesi: Programlı teftişin birinci aşamasında 2.809 işyerinde çalışma süreleri ve düzenlenmesi hükümlerine aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 2.531 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığı gidermeyen 278 işyerinden 275 işyerinin çalışma sürelerine ilişkin yönetmelik hükümlerine aykırı davrandığı, 3 işyerinde ise işçileri geceleri 7,5 saatten fazla çalıştığı belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %90'dir.

Postalar Halinde Çalışma: Programlı teftişin birinci aşamasında 376 işyerinde postalar halinde çalışma hükümlerine aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 373 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %99'dur.

Analık Halinde Çalışma: Programlı teftişin birinci aşamasında 3 işyerinde analık halinde çalışma hükümlerine aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında aykırılık giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %100'dür.

İşçi Özlük Dosyası: Programlı teftişin birinci aşamasında 48 işyerinde işçi özlük dosyası hükümlerine aykırılık tespit edilmiş olup, teftişin ikinci aşamasında 47 işyerinde aykırılığın giderildiği belirlenmiştir. Aykırılığın giderilme oranı %98'dir.

Çalışma Hayatının Denetimi ve Teftişi Hükümlerine Aykırılık: Programlı teftişin 1 inci ve 2 nci aşamasında teftiş ve denetleme sırasında işverenler veya işveren vekilleri, denetleme ve teftişle görevli iş müfettişleri tarafından çağrıldıkları zaman gelmek, ifade ve bilgi vermek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermek ve vermek ve 4857 sayılı Kanununun 92. maddesi birinci fıkrasında yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermek ve bu yoldaki emir ve istekleri geciktirmeksizin yerine getirmekle yükümlü olmasına rağmen 257 işveren/işveren vekilinin bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri belirlenmiş olup, teftiş ve denetimini engelledikleri tespit edilen işyerleri hakkında ise idari yaptırım uygulanmıştır.

2.3.3. İşçiler Yönünden Yapılan İyileştirmeler

Programlı teftişin yürütüldüğü illerin bağlı bulunduğu görev alanındaki bölge müdürlükleri (bağlı iller dahil) itibarıyla işçilere yapılan iyileştirmeler aşağıdaki tablolardaki gibidir.

Ödeme Türü	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı	Toplam Brüt Ödeme (TL)
Ücret	50	262	88.396,79
Fazla çalışma	2.809	19.447	42.169.072,00
Fazla sürelerle çalışma			0
Hafta Tatili			0
Genel Tatil	2.269	18.640	3.207.993,88
Yıllık İzin Ücreti	1	1	620,00
Diğer (Kıdem, İhbar, vb.)	64	132	122.210,86
TOPLAM	5.193	38.482	45.588.293,53

Tablo 2.12- İşçilere Yapılan İyileştirmeler

ÇSGBT.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

ÖDEMETÜRÜ	İŞYERİ SAYISI	İŞÇİ SAYISI	İYİLEŞTİRME SAĞLANAN İLLER								TOPLAM BRÜT ÖDEME (TL)								
			ADANA	ANKARA	ANTALYA	BURSA	DENİZLİ	DIYARBAKIR	ERZURUM	ESKİŞEHİR									
Ücret	15	88		6.909,56														6.909,56	
Fazla çalışma	1.002	6.597	1.697783,68	312.0742,47	1.772.772,55	2.187.620,03	1.382.145,46	976.691,45	1.284.359,96	99.3319,24								13.415.434,84	
Fazla sürelerle çalışma																			
Hafta Tatili																			
Genel Tatil	843	6.376	122.803,95	251.381,81	139.147,51	158.482,71	104.288,30	82.029,99	98.726,63	85.893,83								1.042.754,73	
Yıllık İzin Ücreti	1	1		620	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	620,00
Diğer(Kıdem, İhbar, vb.)																			
TOPLAM	1.861	13.062	1.820587,63	3.379.653,84	1.911.920,06	2.346.102,74	1.486.433,76	1.058.721,44	1.383.086,59	1.079.213,07								14.465.719,13	

Tablo 2.13- İller İtibarıyla İşçilere Yapılan İyileştirmeler-1

ÖDEMETÜRÜ	İŞYERİ SAYISI	İŞÇİ SAYISI	İYİLEŞTİRME SAĞLANAN İLLER									TOPLAM BRÜT ÖDEME (TL)		
			GAZİANTEP	İSTANBUL	İZMİR	KAYSERİ	KOCAELİ	KONYA	SAKARYA	SAMSUN				
Ücret	35	174	174,66	66773,29	9770,99			4768,29						81.487,23
Fazla çalışma	1.807	12.850	1.334.803,85	18.706.356,72	3.270.809,90	918.104,72		307.691,64	1.226.907,75	1.378.336,53	1.610.626,05			28.753.637,16
Fazla sürelerle çalışma														
Hafta Tatili														
Genel Tatil	1.426	12.264	102.748,71	1.382.162,32	225.217,87	72.736,06		552.85,16	99.161,56	10.5391,34	12.2536,13			2.165.239,15
Yıllık İzin Ücreti														
Diğer(Kıdem, İhbar, vb.)	64	132	1.999,20	98.771,39	15.122,75				4.343,38		1.974,14			122.210,86
TOPLAM	3.332	25.420	1.439.726,42	20.254.063,7	3.520.921,51	990.840,78	367.745,09	1.330.412,69	1.483.727,87	1.735.136,32	31.122.574,40			

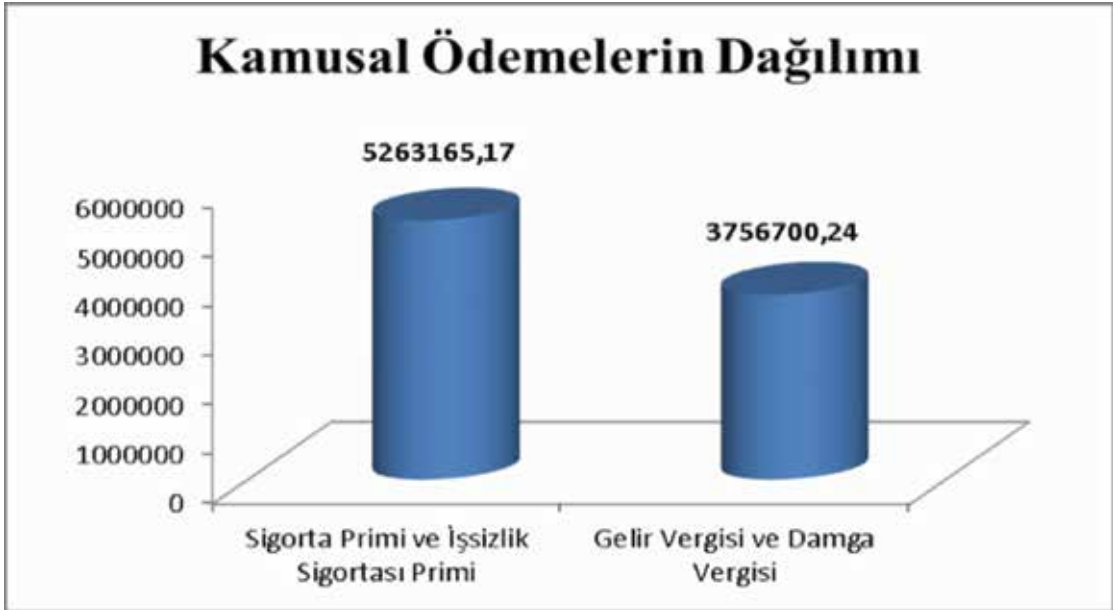
Tablo 2.14- İller İtibarıyla İşçilere Yapılan İyileştirmeler-2

Teftişi yapılan işyerlerinde (alt işverenler dahil) toplam 20.765 işçiye ücret, fazla çalışma ücreti, fazla sürelerle çalışma ücreti, çalışılan Ulusal Bayram ve genel tatil günleri ile hafta tatili günü ücreti ve diğer alacakları (kıdem, ihbar, ikramiye vb.) karşılığı brüt 45.588.293,53 TL ödeme yapılması sağlanmıştır.

2.3.4.İşçilere Ödemelerden Doğan Kamu Gelirleri

Kargo Firması (Bölge Müdürlüğü)	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı	Kamu Geliri Türü	Miktarı (TL)
Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya, Samsun	3.458	20.765	Sigorta Primi ve İşsizlik Sigortası Primi	5.263.165,17
	3.458	20.765	Gelir Vergisi ve Damga Vergisi	3.756.700,24
Toplam				9.019.865,41

Tablo 2.15- Ödemelerden Doğan Kamu Gelirleri

Şekil 2.9- Kamusal Ödemelerin Dağılımı

Teftişi yapılan işyerlerinde 20.765 işçiye ücret, fazla çalışma ücreti, fazla sürelerle çalışma ücreti, çalışılan Ulusal Bayram ve genel tatil günleri ile hafta tatili günü ücreti ve diğer alacakları karşılığı yapılan ödemelerden 3.756.700,24 TL gelir vergisi ve damga vergisi ile 5.263.165,17 TL sigorta ve işsizlik sigortası primi olmak üzere toplam 9.019.865,41 TL kamu geliri sağlanmıştır.

2.3.5. Teftiş Süresi İçinde Sigortalılığı Sağlanan İşçi Sayısı

Kargo Firması (Bölge Müdürlüğü)	Teftiş Süresi İçinde Sigortalılığı Sağlanan İşçi Sayısı	
	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı
Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya, Samsun	1.505	3.032
TOPLAM	1.505	3.032

Tablo 2.16- Sigortalılığı Sağlanan İşçi Sayısı

Programlı teftiş kapsamında 4.569 işyerinde yapılan teftişte 1.505 işyerinde 3.032 işçinin 5510 sayılı Kanun hükümlerince sigortalılığı ve istihdamı sağlanmıştır.

2.3.6. Fiili Ücret - Kaydi Ücret Farkında Yapılan İyileştirmeler

Fiili Ücret - Kaydi Ücret Farkında Yapılan İyileştirmeler					
İşyeri Sayısı	İşyerlerinde Çalışan Toplam İşçi Sayısı	Fark Tespit Edilen İşçi Sayısı	İyileştirme Sağlanan İşçi Sayısı	İyileştirme Miktarı TL/Brüt	İyileştirme Oranı (%)
21	144	127	127	1.032.252,19	42,67

Tablo 2.17- Fiili Ücret - Kaydi Ücret Farkında Yapılan İyileştirmeler

Programlı teftiş kapsamında 4.569 işyerinden 21 işyerinde çalışan 144 işçiden 127 işçinin ücretinin aynı pozisyonda çalışan emsal işçilerin ücretlerinden farklı olduğu tespit edilmiştir. Teftiş sürecinde 21 işyerinin 127 işçisinin ücretlerini emsal ücretler seviyesine çıkartması sonucu toplam 1.032.252,19 TL iyileştirme sağlanmıştır.

2.3.7. Giderilmeyen Noksanlıklar ve Yapılan İdari İşlemler

2.3.7.1. Ödenmeyen İşçi Alacakları

Tespiti yapılmış, birinci aşama teftiş sonu süre verilmeyen ve tebliğ edilmiş olmasına rağmen eksikliklerini gidermeyen 164 işyerinde 1.842 işçinin toplam brüt 871.210,16 TL (fazla çalışma, fazla sürelerle çalışma, ulusal bayram ve genel tatile, ve yıllık izin ücretleri ile diğer ücretler) ödenmeyen işçi alacakları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İşçi alacaklarını ödemeyen işverenler hakkında idari yaptırım uygulanması istenilmiş ve ilgili kurumlara ihbarlarda bulunulmuş, işçilere de alacaklarının tahsili için gerekli bildirimler yapılmıştır.

ÇSGBT.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

Ödenmeyen İşçi Alacakları	İşyeri	İşçi	Tutar (TL/Brüt)
Fazla Çalışma Ücreti	82	517	627.036,37
Fazla Sürelerle Çalışma Ücreti	1	1	1.948,18
Ulusal Bayram ve Genel Tatil Ücreti	80	1.314	220.361,46
Yıllık İzin Ücreti	1	3	1.852,20
Diğer Ücret	4	4	20.011,95
TOPLAM	168	1.842	871.210,16

Tablo 2.18- Ödenmeyen İşçi Alacakları

2.İdari Para Cezaları

İş Sözleşmesi Türlerine Aykırılık: Çalışma koşullarına ilişkin belgeyi verme yükümlülüğüne uymayan 272 işveren hakkında 3.136 işçi için idari yaptırım uygulanmıştır.

Çalışma Belgesini Vermemek: Bu yükümlülüğe uymayan 287 işveren hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Özürü İşçi Çalıştırma Yükümlülüğü: Bu yükümlülüğe uymayarak 373 özürü işçiyi istihdam etmeyen 10 işyeri hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Ücret ve Ücretin Ödenmesi: 4857 sayılı Kanundaki ücretin ödenmesine ve düzenlenmesine uymayan 286 işverene idari yaptırım uygulanmıştır.

Ücret Hesap Pusulası: Her ücret ödemesinde işçilerine ücret hesabını gösteren ücret hesap pusulasını vermeyen 261 işveren hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Fazla Çalışma, Fazla Sürelerle Çalışma ve Ücreti: Bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen 151 işveren hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Ulusal Bayram ve Genel Tatil Günleri Çalışması: Ulusal Bayram ve genel tatil günlerinde işçilerini çalıştırılmasına rağmen bu günlere ait ücretlerini ödememekte ısrar eden 39 işveren hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Yıllık Ücretli İzin Hükümlerine Aykırılık: Yıllık ücretli izin uygulamalarına ilişkin olarak aykırılığı gidermeyen 571 işveren hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Çalışma Süreleri ve Düzenlenmesi: Teftişi yapılan işyerlerinin 278'i çalışma sürelerine ilişkin aykırılığı gidermediği için, bu işyerlerine idari yaptırım uygulanmıştır.

Postalar Halinde Çalışma Hükümlerine Aykırılık: Teftişi yapılan işyerlerinin 3'ü postalar halinde çalışma hükümlerine ilişkin aykırılığı gidermediği için idari yaptırım uygulanmıştır.

İşçi Özlük Dosyası: Bu yükümlülüğe uymayan 1 işyeri hakkında idari yaptırım uygulanmıştır.

Çalışma Hayatının Denetimi ve Teftişi Hükümlerine Aykırılık: 4857 sayılı Kanunun 92 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki yükümlülüklerini yerine getirmeyen 257 işveren hakkında aynı Kanunun 107 nci maddesi uyarınca idari yaptırım uygulanmıştır.

4857 sayılı İş Kanununa göre yukarıda belirtilen mevzuat yükümlülüklerine aykırı hareket eden işyerleri hakkında toplam 15.064.622 TL idari para cezası uygulanması istenilmiştir.

2.3.7.3. Suç Duyurusu ve İhbarlar

Kargo firmalarında yapılan teftişlerde, mevzuat yükümlülüklerine aykırı davranmada ısrar eden işyerlerine idari para cezası uygulanması istenilmiş, konunun tarafı olan kurum ve kuruluşlara da durumla ilgili olarak suç duyurusu ve ihbarlarda bulunulmuştur. Yapılan suç duyurusu ve ihbarların dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra No	Yükümlülük Maddesi	Ceza Maddesi	Fiil	Yapılan işlem					
				İhbarlar					
				S.G.K		Maliye		Diğer	
				İşyeri	İşçi	İşyeri	İşçi	İşyeri	İşçi
1	5510	80	Tahakkuku yapılmayan veya eksik yapılan fazla çalışma ve Ulusal Bayram ve genel tatil ücretleri	763	7.424	763	7.424		
2	5510	80	Fiili ücret ile kaydi ücret arasındaki fark	1	2	1	2		
TOPLAM				764	7.426	764	7.426		

Tablo 2.19- Suç Duyurusu ve İhbarlar

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

3. BÖLÜM

UYGULANAN TEFTİŞ DIŞI FAALİYETLER

- 3.1. Eğitim Faaliyetleri
- 3.2. Kurumlar Arası İşbirliği Faaliyetleri
- 3.3. Basın-Yayın Organları İle İşbirliği

3. BÖLÜM

UYGULANAN TEFTİŞ DIŞI FAALİYETLER

3.1. Eğitim Faaliyetleri

Teftiş sürecinde işçi ve işverenlere yönelik çalışma mevzuatıyla ilgili eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.

Resim 3.1- Kayseri İşveren Eğitimi

3.2. Kurumlar Arası İşbirliği Faaliyetleri

Kurumlar arası işbirliği, teftiş öncesi ve teftiş sürecinde illerde Valiler, Bakanlığımız ilgili İl Müdürlükleri, ilgili kamu kuruluşları, mesleki kuruluşlar, Sendikalar, Sanayi ve Ticaret Odaları, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, kargo sektörü Dernek ve Odaları ile ilçelerde Kaymakamlık ve diğer kamu kuruluşları ziyaret edilmiş, programlı teftişin amaç ve gerekçeleri hakkında bilgiler verilmiş, teftiş sürecinde bu kurumların destek olması istenilmiştir.

İşbirliği Yapılan Kurumun Adı	Yapıldığı Yer / Tarih
Kayseri Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi, Kayseri Sanayi Odası, Kayseri Ticaret Odası.	Kayser Organize Sanayi Odası Bölge Müdürlüğü Toplantı Salonu–Kayseri (16.01. 2014)
Sürat Kargo Karadeniz Bölge Müdürlüğü.	Özel Canik Başarı Üniversitesi Konferans Salonu- Samsun (29.05.2014)

Tablo 3.1- Kurum Ve Kuruluşlar İle Bilgilendirme, Tanıtım ve Duyarlılaştırma Toplantıları

Ayrıca, Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi kapsamında, işverenler ve sosyal taraflar ile kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlamak ve iş teftiş sisteminin tanıtımına katkıda bulunmak amacıyla bilgilendirme, tanıtım ve duyarlılaştırma toplantıları yapılmıştır.

Resim 3.2- Kayseri Programlı Teftiş Tanıtım Toplantısı

Resim 3.3- Kayseri OSB Tanıtım Toplantısı

Resim 3.4- Kayseri OSB Tanıtım Toplantısı

3.3. Basın-Yayın Organları ile İşbirliği

Kamuoyu duyarlılığı yaratma, teftişin etkisinin taraflara duyurulması, sektörün çalışma hayatı ile ilgili sorunlarını taraflarla paylaşma amacıyla basın-yayın organlarıyla işbirliği önemsenmiş ve bu doğrultuda aşağıdaki haberler yayımlanmıştır.

Tarih	Haberin Yayınlandığı Gazete / TV / Dergi Adı	Haberin Başlığı
09.01.2014	Kayseri Sanayi Odası (https://www.kayso.org.tr/)	Odamız ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı işbirliğinde, "2014 yılı Teftiş Programlarının Tanıtımı ve İş Teftişinde Yeni Yaklaşımlar" konulu toplantı 16 ocak 2014 tarihinde saat 13:30'da Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde yapılacaktır.
16.01.2014	http://yerel.iha.com.tr/	Sanayicilere iş teftişi anlatıldı.
16.01.2014	http://marasgundem.com/	Sanayicilere iş teftişi anlatıldı.
16.01.2014	http://www.memuruz.net/	Kayseri'de iş teftişi toplantısı.
16.01.2014	http://haberler.com/	Kayseri'de iş teftişinde yeni yaklaşımlar.
16.01.2014	http://www.haber3.com/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://polis.web.tr/yerel/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.kayseritb.org.tr/	İş teftişinde yeni yaklaşımlar toplantısı yapıldı.
16.01.2014	http://haberekpresi.net/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.haberfx.net/	Sanayicilere iş teftişi anlatıldı.
16.01.2014	http://www.haberand.com/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.yazilihaber.com/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.habergeliyor.net/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.mersinim.net/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.haber01.com/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.
16.01.2014	http://www.habergalerisi.com/	Kayseri OSB, Bakanlık toplantısına ev sahipliği yaptı.

Tablo 3.2- Basın ve Yayın Organlarındaki Haberler

3.3.1. Gazetelerden Örnek Haberler

“Odamız ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı işbirliğinde,”2014 yılı Teftiş Programlarının Tanıtımı ve İş Teftişinde Yeni Yaklaşımlar” konulu toplantı 16 ocak 2014 tarihinde saat 13:30’da Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde yapılacaktır.”

Haberler, Son dakika, Yerel ve Kayseri Gazete (16 Ocak 2014-Yerel)

Resim 3.5- Kayseri OSB İş Teftiş Tanıtım Toplantısı

Sanayicilere İş Teftişi Anlatıldı:

Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ÇSGB) tarafından düzenlenen 2014 Yılı Programlı Teftişlerin Tanıtımı ve İş Teftişinde Yeni Yaklaşımlar Toplantısı kapsamında Kayserili sanayicilere iş teftişi anlatıldı.

Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ÇSGB) tarafından düzenlenen 2014 Yılı Programlı Teftişlerin Tanıtımı ve İş Teftişinde Yeni Yaklaşımlar Toplantısı kapsamında Kayserili sanayicilere iş teftişi anlatıldı.

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü Konferans Salonu'nda düzenlenen toplantıya, Vali yardımcısı Mehmet Emin Avcı, KOSB Başkan Vekili Şükrü Boydak ve ÇSGB yetkilileri katıldı. Saygı duruşunda bulunulmasının ve İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından ÇSGB tarafından hazırlanan sinevizyon gösterisi izlendi. Müfettişler adına toplantının açılış konuşmasını yapan İş Başmüfettişi Ramazan Güçlü, "Çalışma Bakanlığımız çalışma hayatının denetimini ve çalışma hayatına dair mevzuatın uygulamasını devlet adına izler, denetler ve teftiş eder. Bu görev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı ihtiyaca yetecek sayıda teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılmaktadır. Bu yasal düzenleme sonucu iş teftişi çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanıp uygulanmadığını izlemeye veya bu sayede çalışma barışının oluşturulmasını ve korunmasını sağlamaya yönelik bir teftiştir" dedi. Düzenlenen toplantıda, işçi haklarından da bahsedildi.

Kaynak: IHA Ekleme Tarihi: 16.01.2014 16:01, Son Güncelleme: 16.01.2014 16:28

Haberciniz (17 Ocak 2014- Yerel)

Resim 3.6- Kayseri OSB İş Teftiş Tanıtım Toplantısı

Bakanlık Toplantısına Ev Sahipliği Yaptı:

Kayseri Organize Sanayi Bölgesi (OSB) Müdürlüğü, "ÇSGB İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 2014 Yılı Teftiş Programlarının Tanıtımı ve İş Teftişinde Yeni Yaklaşımlar" konulu bilgilendirme toplantısına ev sahipliği yaptı.

Toplantıya; Vali Yardımcısı Mehmet Emin Avcı, İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan İş Baş Müfettişi Ramazan Güçlü ve Sıtkı Gündoğdu, Kayseri Çalışma ve İş Kurumu Müdürü Ahmet Ayçiçek, KOSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Şükrü Boydak ve yönetim kurulu üyeleri, KOSB Müdürü Orhan Akşit, SMMM Odası Başkanı Suat Özsoy ve OSB sanayicileri katıldı.

İş Teftiş Kurulu Başkanlığı adına yaptığı konuşmasında, İş Baş Müfettişi Ramazan Güçlü, çalışma hayatını izleme, denetleme ve teftişe yetkili olan iş müfettişlerinin mensubu oldukları İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın, insan odaklı yeni teftiş anlayışı ile sosyal taraflar arasında köprü görevi üstlenerek çalışma barışına katkıda bulunma misyonunu üstlenmiş olduğunu ifade etti.

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

- 4.1.Sonuç
- 4.2.İşverenlerin ve Sosyal Tarafların Önerileri
- 4.3.Alanda Teftiş Yapan İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Sonuç

Kargo Hizmeti Veren Şirketlerde Çalışanların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişinde, öncelikli risk olarak belirlenen sorunların çözülmesi amacıyla bölge müdürlüğü ve şube işyerleri için; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Gaziantep, Erzurum, Konya ve Samsun illerinde 01.02.2014-31.12.2014 tarihleri arasında, acente, nokta ve aktarma merkezleri ile kiralık araç işyerleri için; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Samsun, Gaziantep, Kocaeli ve Konya illerinde 01.04.2014-28.02.2015 tarihleri arasında 51 müfettiş görev almıştır. İşyerlerinde teftişe başlamadan önce, sosyal taraflar ve sektör temsilcileri ile kamuoyu duyarlılığını arttırma, bilgilendirme, eğitim ve işbirliği toplantıları düzenlenmiştir. Anılan faaliyetlere teftiş sürecinde de devam edilmiştir. Ayrıca kamuoyu duyarlılığını arttırmak amacıyla yazılı ve görsel basın kuruluşlarıyla işbirliği yapılmıştır.

Yapılan teftişler sonucunda;

- Programlı teftiş kapsamında 2.035 asıl işveren, 2.534 alt işveren olmak üzere toplam 4.569 işyerinin teftişi yapılmıştır.
- Teftişi yapılan işyerlerinde 22.044 asıl işveren işçisi, 7.741 alt işveren işçisi olmak üzere toplam 29.785 işçiye ulaşılmıştır.
- Teftişi yapılan 1.302 işyeri bölge müdürlüğü, şube ve nokta merkezi, 97 işyeri aktarma/transfer merkezi, 1.546 işyeri acente, 1.624 işyeri ise kiralık araçtan oluşmaktadır.
- Teftişi yapılan bölge müdürlüğü, şube, acente, transfer merkezi ve kiralık araç işyerlerinden 3.974'ünün mikro (1-9), 537'sinin küçük (10-49), 56'sının orta (50-249), 2'sinin ise büyük (250 ve üzeri) ölçekli işyerleri olduğu belirlenmiştir.
- İşyerlerinde istihdam edilen işçilerin kıdemlerine göre dağılımı incelendiğinde 7.024'ünün 6 aydan az, 7.161'inin 6 ay-1,5 yıl, 7.159'unun 1,5-3 yıl, 3.171'inin 3-5 yıl, 3.295'inin 5-10 yıl, 1.975'inin de 10 yıldan fazla hizmetinin olduğu tespit edilmiştir. 1,5 yıl ve daha az hizmeti olanların oranı ise % 48'dir. Bu durum, işyerlerindeki personel devir hızının yüksek olduğunu göstermektedir.
- İşçilerin görevleri değerlendirildiğinde; 2.395 işçinin müdür, müdür yardımcısı ve şef, 3.143 işçinin idari personel (genel müdürlük, bölge müdürlüğü, aktarma merkezi), 7.035 işçinin büro işçisi (şube, acente), 11.021 işçinin kurye (acente, şube), 776 işçinin tahmil-tahliye işçisi (aktarma merkezi), 4.501 işçinin şoför ve 914 işçinin diğer personel (temizlik vb.) unvanıyla çalıştığı saptanmıştır.
- Ücretler bakımından konu ele alındığında; 1.730 işçinin ücretinin asgari ücret seviyesinde, 19.593 işçinin ücret seviyesinin asgari ücret ile 1.400,00 TL arasında, 7.428 işçinin ücret seviyesinin ise

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

1.401 TL ile 3.000 TL arasında, 3.001 TL ve üzerinde ücret seviyesi olan işçi sayısının ise 1.034 olduğu tespit edilmiştir. 4.330 işçinin saat ücreti karşılığında, 506 işçinin günlük ücretli, 24.949 işçinin ise aylık maktu ücretli olarak istihdam edildiği anlaşılmıştır.

- Programlı teftiş kapsamında 4.569 işyerinde bağitlanmiş toplu iş sözleşmesinin bulunmadığı belirlenmiştir.
- Programlı teftişte; 2.809 işyerinde 19.447 işçiye 42.169.072 TL fazla çalışma ücreti, 2.269 işyerinde 18.640 işçiye 3.207.993,88 TL Ulusal Bayram ve genel tatil ücreti, 50 işyerinde 262 işçiye 88.396,79 TL ücret, 1 işyerinde 1 işçiye 620 TL yıllık izin ücreti ve 64 işyerinde 132 işçiye 122.210,86 TL diğer ücret ödemeleri (ihbar, kıdem, iş göremezlik vb.) yaptırılmak suretiyle toplam 45.588.293,53 TL işçilere iyileştirme sağlanmıştır.
- İşçilere fazla çalışma ücreti, Ulusal Bayram ve genel tatil çalışması ücreti, ücret, yıllık izin ücreti ve diğer ödemelerden kesinti yoluyla 5.263.165,17 TL sigorta ve işsizlik sigortası primi ile 3.756.700,24 TL (gelir ve damga vergisi) vergi geliri olmak üzere toplamda 9.019.865,41 TL kamuya aktarım sağlanmıştır.
- İşyerlerinde işçilere yapılan ödemelerde ücret tahakkuklarının 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 238 inci maddesine uygun olarak yapılması ve her ücret ödemesinde işçilere ücret hesabını gösterir ücret hesap pusulasının düzenlenerek verilmesi, çalışma sürelerinin mevzuata uygun olarak düzenlenmesi, ayrıca postalar halinde çalışılarak yürütülen işlerde postaların yönetmelik hükümlerine uygun olarak düzenlenip işçilere duyurulması, çalışma süreleri ve ara dinlenmesinin işyerinde ilanı, gece çalışmalarının yedi buçuk saati geçmeyecek şekilde planlanması, denkleştirme ve telafi çalışması ile serbest zaman kullanımının belgeye dayandırılması, fazla çalışma ve fazla sürelerle çalışmaların belgelendirilmesi, işçilerin kullandıkları izinlere ilişkin kayıtların tutulması, yıllık ücretli izin kurullarının oluşturularak gerekli defter ve kayıtların tutulması, çalışma belgelerinin işçiye verilmesi, iş sözleşmelerinin usulüne uygun olarak düzenlenerek bir suretinin işçiye verilmesi aksi takdirde iki ay içerisinde çalışma şartlarını belirtir yazılı belgenin işçiye verilmesi, Ulusal Bayram ve genel tatiller ile hafta tatillerinin işçilere yasaya uygun olarak kullandırılması yönünde kayıt ve belge düzenlenmesi sağlanmıştır.
- Programlı teftişte; Muvazaalı asıl işveren-alt işveren ilişkisinin %100'ü, geçici iş ilişkisinde işçinin yazılı rızasını almamak ve geçici iş ilişkisi süresine uymamak hususundaki aykırılıklarının %100'ü, ücrete ilişkin yasal yükümlülüklerle aykırılıkların %38'i, engelli çalıştırma yükümlülüğüne aykırılıkların %9'u, fazla çalışma hükümlerine aykırılıkların %95'i, çalışma belgesini verme hükümlerine aykırılığın %47'si, ücret hesap pusulası düzenleme hükümlerine aykırılığın %72'si, çalışma sürelerine ilişkin yasal yükümlülüklerle aykırılığın %90'ı, ücretten indirim yapılmayacak hallere ilişkin aykırılığın %100'ü, postalar halinde çalışma hükümlerine aykırılığın %99'u, Ulusal Bayram ve genel tatil çalışmalarına ilişkin yükümlülüklerle aykırılıkların %98'i, hafta tatili çalışmasına aykırılığın %100'ü, yıllık ücretli izne ilişkin yükümlülüklerle aykırılığın %52'si, iş sözleşmesine/çalışma koşullarına ilişkin belge yükümlülüğüne aykırılığın %30'u, işçi özlük dosyası düzenleme yükümlülüğüne aykırılığın %98'i, analık halinde çalışma hükümlerine aykırılığın ise % 100'ü giderilmiştir.

- Tespiti yapılmış ve işverene tebliğ edilmiş olmasına rağmen 82 işyerinde 517 işçinin 627.036,37 TL fazla çalışma ücreti, 1 işyerinde 1 işçinin 1.948,18 TL fazla sürelerle çalışma ücreti, 80 işyerinde 1.314 işçinin 220.361,46 TL Ulusal Bayram ve genel tatil çalışması ücreti, 1 işyerinde 3 işçinin 1.852,20 TL yıllık izin ücreti ve 4 işyerinde 4 işçinin 20.011,95 TL diğer ödemeleri olmak üzere, toplam 871.210,16 TL ücret alacağı işçilere ödenmemiştir. İşçi alacaklarını ödemeyen işyerleri hakkında idari yaptırım uygulanması istenilmiş, ilgili kurumlara ihbarlarda bulunulmuş, işçilere de alacaklarının tahsili için gerekli bildirimler yapılmıştır.
- 4857 sayılı İş Kanununa aykırı fiillerden dolayı işyerleri hakkında 15.064.622 TL idari para cezası uygulanması istenilmiştir.

4.2.İşverenlerin İş Teftişi İle İlgili Görüşleri

Teftişler süresince işverenlerle yapılan görüşmelerde;

- İş Müfettislerinin gerek teftişe başlamadan gerekse teftiş süresi içinde hem işverenleri hem de işçileri bilgilendirmelerinin, yasal yükümlülükler ve haklar konusunda eğitim vermelerinin oldukça verimli ve yararlı olduğu, çalışma hayatının teftişi konusunda farkındalık yaratıldığı,
- Teftişlerin pro-aktif olması, teftişte eğitimlere ağırlık verilmesi ve sorunların çözümünde yol gösterici olunması müfettişlere ve Devlete olan güveni artırdığı,
- Teftişlerde uygulama birliğinin sağlanması, farklı yorum ve kanaatlere meydan verilmemesi,
- Haksız rekabetin önlenmesi için lojistik, kurye ve ambar firmalarında da yani sektörün tamamında teftiş yapılması ve teftişe kesintisiz devam edilmesi,
- 4857 sayılı İş Kanununun 63 üncü maddesine istinaden çıkarılan İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliğinin 8 inci maddesinde belirtilen çalışma ve dinlenme sürelerinin uygun araçlarla duyurulması konusunda “uygun araç” kavramına açıklık getirilmesi, ifade edilmiştir.

4.3 Sorunlar ve Öneriler

4.3.1.Sektörde Teftiş Yapan İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri

- 4857 sayılı İş Kanununun 41 inci maddesi fazla çalışma ve fazla sürelerle çalışmayı, aynı Kanunun 102/c maddesi ise 4857 sayılı Kanunun 41 inci maddesine aykırılıklarla ilgili cezai yaptırımı düzenlemiştir. Anılan madde de fazla çalışma süresinin bir yılda 270 saatten fazla olamaz hükmüne aykırılığa yönelik idari para cezası öngörülmemiştir. Bu muhalefet için de idari para cezası uygulanmasına yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır. Ayrıca, fazla çalışma süreleri dahil “haftalık en fazla çalışma süresini” belirtir bir yasal düzenlemenin yapılması gerektiği düşünülmektedir.
- 4857 sayılı İş Kanununda çalışma sürelerinin ve fazla çalışma sürelerinin işverence belgelenmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak belgelenmenin nasıl yapılacağı konusu işverene bırakılmış ve belgelenmemesi durumunda bir cezai yaptırım öngörülmemiştir. 4857 sayılı İş Kanununun

41, 63 ve 104 üncü maddelerine ek olarak çalışma sürelerinin belgelendirilmemesine cezai yaptırım getirilmesi, İş Kanununa ilişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği ve İş Kanununa ilişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesi, çalışma sürelerinin belgelendirilmesi, bu belgelemenin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının kontrolü altında (elektronik ortamda izlenebilen) işverenlerin müdahalelerine izin vermeyecek bir düzenleme haline getirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Diğer taraftan, Kargo firmaları kargo kabul sisteminde elektronik kart (bilgisayar ortamında) kullanmaktadır. Bu kart, okutulması durumunda işçinin işe giriş ve çıkış saatini göstermektedir. Ancak bu kartın işçilerin günlük devam izlenimi belgesi olarak kullanılabilmesi için 4857 sayılı İş Kanunu yönünden çalışma sürelerinin belgeleneğinde, 4925 sayılı Kanun ve Vergi Usul Kanunu gereği taşıma irsaliyesi ile kargo kabullerinde saate ve dakikaya yer verilmesi, çalışma sürelerinin belgeye bağlanmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

- 4857 sayılı İş Kanununun 46 ncı maddesinde hafta tatili çalışması düzenlenmiştir. Ancak bu maddenin ihlali halinde açık bir ceza hükmü düzenlenmemiştir. Bu maddenin ihlal edilmesi halinde açık bir ceza hükmünün düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.
- Haksız rekabetin önlenmesi bakımında; sektöre yönelik engelli istihdamı konusunda 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi kapsamında eksik istihdam gerçekleştiren işyerlerine yönelik teftişlerin ve teftiş dışı faaliyetlerin artırılmasının gerektiği düşünülmektedir.

4.3.2.Sektör/Alan Temsilcilerinin Önerileri

Sektör temsilcilerinden Aras Kargo A.Ş. yetkililerinin iş teftişi ve sektörle ilgili önerileri aşağıdadır.

Bölge müdürlüğü, şube, acente, transfer merkezi ve kiralık araç işyerlerinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından uygulanan programlı teftiştten yararlandıklarını, ayrıca proje kapsamında şirketleri ile sözleşmesi bulunan 620 acenteden, şu ana kadar 196 acentenin teftiş edildiğini, teftişe tabi tutulmayan 424 acentede de çalışanlar arasında herhangi bir farklılığın doğmaması için teftişlerde tespit edilen ve yerine getirilmesi istenilen, özellikle fazla çalışma ve genel tatil çalışmalarına ilişkin, hususların uygulanmasının benimseneceği, şirketin 5.300 çalışanın yanı sıra 4.752 acente çalışanın da programlı teftiş sonuçlarına göre çalışma prensiplerinin eşitlenmesini ve farklılıkların ortadan kaldırılmasını hedeflediklerini, acentelik sözleşmesinde de görüldüğü üzere, gerek şubeden acenteye, gerekse acenteden şubeye dönüşmelerde, çalışanların yasal hakları açısından herhangi bir kayıpları söz konusu olmadığını, çalışanların da muvafakat ettiği bu devir işleminde çalışanların yasal haklarının teminat altına alındığını, sektör olarak mavi yakalı personel temininde güçlük çektiklerini, bu kesimde sirkülasyonun oldukça fazla olduğunu, ayrıca yasal sorumlulukların yerine getirilmesinde, sektörde faaliyette bulunan şirketler arasında da dengesizliklerin bulunduğunu, bunun da haksız rekabeti doğurduğunu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından kayıt dışılığın ve haksız rekabetin önlenmesi için sektörde faaliyette bulunan diğer firmalarında teftiş edilmesinin istenildiği belirtilmiştir.

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

İnönü Bulvarı No:42 B Blok Kat:5 Emek / ANKARA
Tel: 0312 296 62 31 e-posta: isteftis@cs.gb.gov.tr web: www.itkb.gov.tr